

Princezna Alžběta

ALISON
WEIROVÁ

HISTORICKÝ ROMÁN O DĚTSTVÍ A MLADÍ KRÁLOVNY ALŽBĚTY I.

Princezna Alžběta

Vyšlo také v tištěné verzi

Alison Weirová

Princezna Alžběta – e-kniha
Copyright © BB/art s. r. o., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Princezna Alžběta

Princezna Alžběta

Dramatická cesta k trůnu

ALISON
WEIROVÁ

Přeložila Eva Křístková

Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o. v roce 2021
Bořivojova 75, Praha 3
Copyright © 2008 by Alison Weir
All rights reserved.

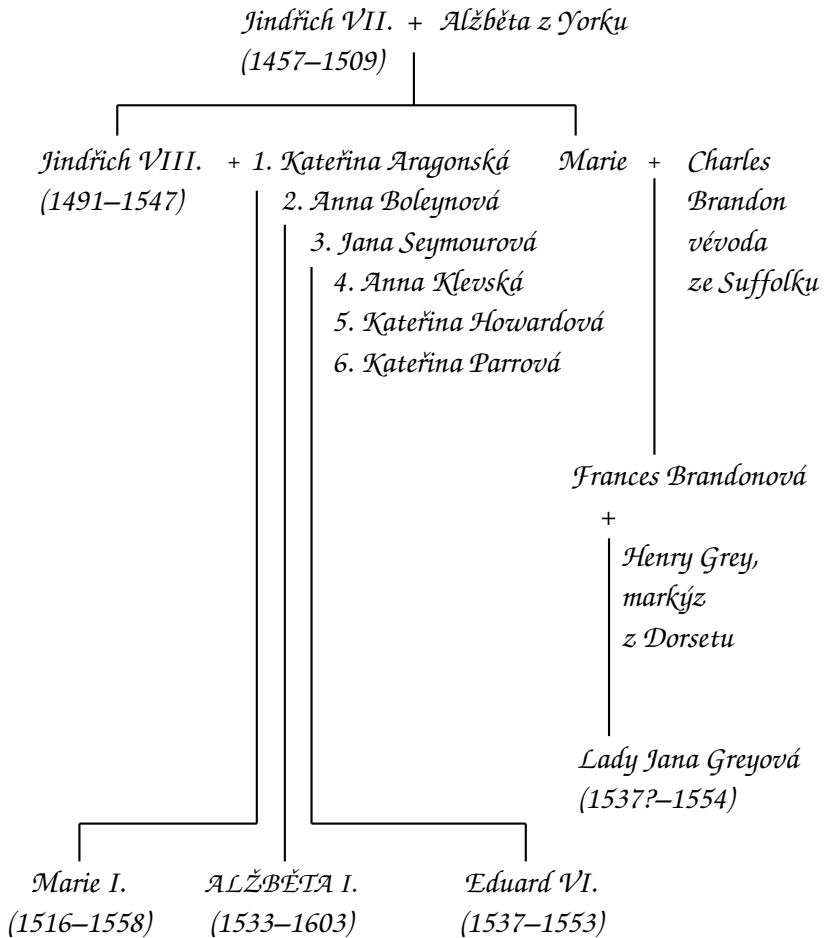
Z anglického originálu *The Lady Elizabeth*
(First published by Hutchinson, Great Britain, 2008)
přeložila © 2011, 2021 Eva Křístková
Redakce textu: Marta Rottová
Jazyková korektura: Jan Řehoř
Grafická úprava obálky: Jan Matoška

Třetí vydání v českém jazyce, druhé vázané

ISBN tištěné knihy: 978-80-7595-509-8
ISBN ePUB: 978-80-7595-548-7
ISBN MOBI (Kindle): 978-80-7595-549-4
ISBN PDF: 978-80-7595-550-0

Svým drahým přítelkyním
Tracy Bormanové
Sarah Gristwoodové
Kate Williamsově
Martě Whittomeové
Ann Morriceové
a
Siobhan Clarkeové
za všechnu jejich podporu s láskou
A. W.

Rodokmen Tudorovců

Část první: Králova dcera

1. ~ 1536

Jednoho teplého, poklidného červencového dopoledne přicválala na rozlehlé panské sídlo Hatfield lady Marie, dcera krále Jindřicha Anglického. Vjela na bílém koni do nádvoří, provázena čtyřmi urozenými pány, dvěma dvorními dámami a kejklířkou.

Sotva sesedla, sklonila se a políbila malou holčičku, která tu na ni čekala a již chůva nenápadně připomněla, aby své starší sestře, kterou už řadu měsíců neviděla, vysekla neumělé pukrle. Dítě mělo vážnou tvářičku, hebkou pleť posetou pihami a dlouhé prameny lesklých rusých kadeří, jež mu splyvaly zpod vyšíváného čepečku, který mělo uvázaný pod bradou.

„Bože, ty jsi ale vyrostla, broučku!“ zvolala Marie svým drsným, hlubokým hlasem, pohládila Alžbětu po vláskách a narovнала jí stříbrný přívěsek. „Už jsou ti skoro tři roky, vid?“ Alžběta rozpačitě hleděla na nádherně oděnou dámu se smutnou tváří a vyhublým tělem. Marie nebyla krásná jako její matka. Měla tupý nos a ústa se svěšenými koutky, a třebaže se i ona pyšnila rusými vlasy jako Alžběta a jejich společný otec, ty její byly řídké a kudrnaté. A samozřejmě byla stará – plných dvacet let jí bylo, jak Alžbětě pověděli.

„Přinesla jsem ti dárky, sestřičko,“ usmála se Marie a pokynula jedné z dvorních dam, která před ně předstoupila s dřevěnou truhličkou v rukách. Uvnitř, zabalen v sametu, spočíval krásný růženec z jantarových korálků a veliký, bohatě zdobený krucifix. „Ten je pro tvoji kapli,“ vysvětlila Marie a ukázala na kříž.

„Pěkný,“ hlesla Alžběta a drobnými prstíky zvědavě ohmatávala korálky růžence.

Marie se narovнала a políbila se na uvítanou s druhou z čekajících žen. „Jak se daří mé sestře, paní Bryanová?“ zajímala se. „A co vy? Je milé vás zase jednou vidět, i když bych byla šťastnější, kdyby k tomu došlo za příjemnějších okolností.“

„I já bych byla raději, má paní. Obě se máme docela dobře, děkuji za optání,“ odpověděla dáma.

Alžbětu, která je pozorovala, jejich slova poněkud mátl a byla by ráda

věděla, co znamenal ten bolestný výraz, který na jediný prchavý okamžik letmo zastřel Mariinu nepřilíš pohlednou tvář.

„Promluvím s ní později,“ řekla její sestra. Lady Bryanová přikývla.

„Za to vám budu moc vděčná, Milosti,“ pravila. „Ale napřed buďte od té dobroty a pojdte se najíst. Bliží se jedenáctá a oběd je skoro hotový.“ Alžběta už dál neposlouchala. Její pozornost zcela zaujaly nové korálky.

„Přivezla jsem s sebou kejklírku, aby nás v případě potřeby rozptýlila,“ pokračovala Marie a Alžběta ihned našpicovala ouška. Šašky a kejklíře milovala. Byli zábavní.

Zatímco Marii ve velké síni s náležitou obřadností předložili pečenou husu s teplým zeleninovým salátem, Alžbětu poslali obědvat do dětských komnat.

„Doufám, že nás omluvíte, Milosti,“ uklonila se lady Marii a lady Bryanové chůva. „Její Milost Alžběta je ještě moc malá, než aby mohla jíst s dospělými.“ Poté dítě přiměla, aby udělalo další pukrle, a odvedla je za ručičku ze dveří.

Jakmile byly pryč, odložila Marie nůž a smutně zavrtěla hlavou.

„Vůbec nevím, jak jí to povím, Margaret,“ povzdechla si nešťastně a pohlédla na svou bývalou vychovatelku, jako by u ní hledala pomoc.

Lady Bryanová jí konejšivě položila ruku na předloktí. „Být na vašem místě, paní, příliš bych to nerozváděla.“

„Jistě,“ souhlasila ochotně Marie. „Mluví vůbec někdy o matce? Myslíte, že bude hodně sklíčená? Koneckonců, moc často ji vídat nemohla.“

„Obávám se, že mohla. Její Milost – tím myslím její paní matku – to dítě mívala u sebe víc, než by se na královnu slušelo. Odmítla dokonce i kojnou, jestli si vzpomínáte,“ připomínala lady Bryanová s náznakem nelibosti v hlase.

Marie na ni hleděla s rostoucí úzkostí. Děsila se chvíle, až před tu maličkou předstoupí.

„Myslíte, že to pochopí?“ zeptala se.

„Chápe toho hodně,“ odtušila lady Bryanová. „Moje malá paní je víc než jen předčasně vospělá. Je bystrá jako ostříž, a stejně tak pohotová.“

„Ale pořád je to ještě dítě,“ namítla Marie, „a proto se jí to budu snažit vysvětlit co nejšetrněji. Kež mi pomáhá milostiplná Matka boží a všichni svatí.“

Když lady Bryanová viděla, jak je Marie usouzená, rázně změnila téma hovoru. Avšak Marie, jejíž srdce překypovalo láskou a soucitem s malou ses-

tříčkou, myslela po celý ten čas, co její bývalá vychovatelka lehkým tónem rozprávěla o počasí a domácích záležitostech se správcem panství sirem Johnem, jen na těžký úkol, který měla před sebou, přičemž se všichni tři šfourali v jídle, na které nikdo z nich neměl chuť.

Proč by se ale kvůli tomu měla tak trápit? říkala si. A proč vůbec souhlasila s tím, že sem pojede a vezme to hrozné posláni na sebe? Vždyť už sama Alžbětina existence jí způsobila přemíru bolesti a utrpení a kvůli Alžbětině matce, té velké děvce Anně Boleynové, ztratila vše, co jí bylo v životě drahé: milovanou matku, zesnulou královnu Kateřinu, titul princezny, vyhlídku na sňatek a trůn i lásku svého královského otce. Přesto neshledala jediný důvod, proč by vůči tomu nevinnému stvoření měla cítit zášť, a to sladké děťátko zahrnovala nejvroucnější láskou, jaké byla schopna. A když teď krutý zvrat osudu uvrhl do neštěstí i Alžbětu, nemohla než s dívenkou soucítit.

Hned po jídle přivedli Alžbětu zpátky za sestrou. Teď se spolu obě procházely vyprahlým parkem, který obklopoval palác, a jejich dámy kráčely v uctivé vzdálenosti za nimi. Slunce žhnulo a jen zřídka kdy zavanul lehounký vánek. Sestry oděné do dlouhých hedvábných šatů umdlávaly vedrem. Alžběta se radovala, že má na hlavě slaměný klobouček se širokou krepkou, který jí chrání tvář před slunečním žářem, zatímco Marie v elegantním francouzském čepci uvázaném pod bradou decentně trpěla. Rty měla sevřené a Alžbětě neuniklo, že vypadá nešťastně.

„Hodně jsem na tebe myslela, sestřičko,“ promluvila konečně Marie. „Musela jsem se na tebe přijet podívat, abych se přesvědčila, že jsi v pořádku a že...“ odmlčela se.

„Děkuji, sestro,“ pípala Alžběta způsobně. Marie ji znovu pohladila po rusých kadeřích, které jí vykukovaly zpod slamáku, a v její tváři se opět objevil výraz nevýslovného hoře. Holčička, třebaže byla tak maličká, její žal spolehlivě vycítila.

„Co se vám stalo?“ zajímala se. „Proč jste tak smutná?“

„Ach, drahá sestřičko,“ zvolala Marie, svezla se na kolena do trávy a pevně Alžbětu objala. Alžběta se snažila z jejího sevření vyvléct. Nelíbilo se jí, jak ji Marie k sobě tiskne, byla uzavřené dítě. Marie toho však nedbala. Plakala. Alžbětě neunikl upřený pohled lady Bryanové, která stála opodál s Mariinými dvorními dámami a služebníky, a nechápala, proč jí její vychovatelka nepřispěchá na pomoc.

„Pojď, sestřičko,“ pronesla Marie, vstala, popotáhla a osušila si oči kapesníčkem. „Posaďme se tady,“ dodala, odvedla Alžbětu ke kamenné lavičce ve stínu rozložitého dubu, odkud se sedícím naskýtal úchvatný výhled na obrovský zámek z červených cihel vystávající z arabesky formálně upravených zahrad, a dítě na ni vyzvedla.

„Náš otec mi uložil, abych ti pověděla něco, co tě velmi zarmoutí,“ pokračovala Marie. „Musíš být statečná holčička... stejně jako jsem svého času musela být statečná já.“

„Já *jsm* statečná,“ ujistila ji Alžběta nepřiliš sebevědomě a s úzkostí čekala, co přijde dál.

V posledních týdnech se navenek vůbec nic nezměnilo – každodenní běh věcí byl stále týž a lidé v její domácnosti se jí klaněli a prokazovali jí úctu jako kdykoli dřív. Nebýt čehosi, co pronesl její správce, vůbec by si nevšimla, že něco není, jak má být. Ale ona byla bystré dítě a ta změna titulu jí neunikla.

„Proč, pane správce,“ zeptala se sira Johna Sheltona svým průzračně jasným a příjemně melodickým hláskem, „jste mě ještě včera oslovoval princezno, a dnes už mi říkáte jenom paní Alžběto?“

Sir John, jehož ta otázka zjevně zaskočila, se chvíli rozpačitě probíral ve svém bujném, kaštanově hnědém plnovousu, mračil se a očividně váhal s vysvětlením. A Alžběta před ním po celou tu dobu stála a velitelským pohledem svých kovově chladných očí se dožadovala odpovědi. Nikoli poprvé mu doslova vyrazilo dech její královské vystupování, které bylo podle jeho mínění u ženy zcela nepatřičné, třebaže u prince, kterého Anglie tak zoufale potřebovala, by bylo naopak nanejvýš žádoucí.

„Nařídil to váš královský otec,“ odpověděl opatrně.

„Proč?“ otázalo se dítě a přivřelo své tmavé oči.

„Králových rozkazů je třeba vždy uposlechnout,“ prohlásil neurčitě sir John.

Drobná tvářička se zakabonila. Dívka našpulila rty a mezi obočím se jí vytvořila vráska. Sir John se zjevně vyhnul přímé odpovědi. Alžběta však byla odhodlána nenechat ho tak snadno vyklouznout. V té chvíli ale naštěstí pro něj vešla do komnaty lady Bryanová. Tahle dáma, jež ve svých tmavých sametových šatech vypadala vždycky dokonale upravená a jejímuž účesu ani oděvu nešlo vytknout sebemenší nedostatek, vládla s tichou autoritou celé

armádě služebnictva, chův a palácových úředníků již ode dne, kdy její královská chovanka obdržela ve svých třech měsících vlastní dvůr.

Lady Bryanová právě přinášela čerstvě vyprané ložní prádlo proložené vonnými bylinami a mířila s ním k vyřezávané truhle v nohách Alžbětiny postele. Když uviděla sira Johna, který měl na starosti finanční stránku provozu princezny domácnosti, elegantně se mu uklonila, aniž obětovala špetku své důstojnosti, a hned zase pokračovala v chůzi, aby svůj úkol dokončila. Vtom ji ale Alžběta zatahala zezadu za sukni. Vychovatelka, která ví všechno, jí na její otázku určitě odpoví.

„Paní,“ chtěla vědět, „ptala jsem se sira Johna, proč mi ještě včera říkal princezno a dnes už jen paní Alžběto. Proč je to tak?“

Alžbětu zaskočilo, když uviděla, jak se její vychovatelce derou do očí slzy. Opravdu se lady Bryanové – vždycky tak klidné a vyrovnané – chtělo plakat? Té, jež Alžbětě odjakživa kladla na srdce, že urozená dáma nikdy nesmí dát najevo své city, smát se příliš nahlas či nedej bože zaslzet? To bylo něco neuvěřitelného, přímo neslýchaného. Možná se jí to ale jen zdálo, protože když znovu vzhledla, lady Bryanová se už opět dokonale ovládala.

„Máte nový titul, má paní Alžběto,“ pronesla hlasem, který jí měl očividně povzbudit. „Nařídilo to Jeho královské Veličenstvo.“

„Ale proč?“ vyzvíдалa dívčinka. Měla dojem, že před ní něco zatajují.

„Král má k tomu nepochybně pádný důvod,“ odpověděla lady Bryanová tónem, který nepřipouštěl žádnou další diskusi. „Tak, kdepak jsou ty panenky, se kterými jste si hrála?“

„Uložila jsem je do postýlky,“ odpověděla Alžběta, očividně bez zájmu.

„Dopoledne? To je ale nápad!“ zvolala vychovatelka. „Podívejte, mám tu v košíku nějaké smotky hedvábí a pár odstřížků holandského damašku. Přineste si svoji nejmilejší panenku a já vám na ni pomohu ušít čepec!“

Alžběta zdráhavě zamířila k maličké kolébce vedle své postele. Bylo více než zřejmé, že se odpovědi na svou otázku nedočká.

Alžběta často sedávala se svou vychovatelkou a ta ji učila všemu, co potřebuje umět každá dobře vychovaná urozená dívčinka. Někdy si spolu prohlížely pestrobarevné obrázky v některé z nádherně iluminovaných knih, které jim posílal král, zatímco jindy se probíraly smotky vyšivacího hedvábí a lady Bryanová dítě pokaždé nechala, aby si vybralo barvy, jež se mu líbí. Učila pak Alžbětu vyšívat dlouhé řady různých stehů a dívčinka si tuto dovednost

osvojovala s lehkostí, s jakou se učila úplně všemu. Uměla už abecedu i číslovky od jedné do sta a v kapli se snažila pochopit význam jednotlivých pasáží latinské mše.

„Co to říká otec Matěj?“ vypískla zvědavě pokaždé, když ji něco zaujalo, avšak lady Bryanová si jen položila prst na rty a pak jí tichým hlasem trpělivě vysvětlila, oč při obřadu jde. Nakonec se ale Alžběta vždycky obrátila přímo na kněze a chtěla, aby jí objasnil konkrétní slova či obraty, po jejichž smyslu se ptala.

„Já tvrdím, že princezna má nadání na jazyky,“ prohlásil jednou kněz před sirem Johnem Sheltonem a lady Bryanovou a brzy se ukázalo, že měl pravdu, neboť Alžbětě stačilo, aby něco jen jedinkrát slyšela, a už to uměla nazpaměť.

Pokud Alžbětu omrzelo vyšívání – byla to ostatně teprve tříletá holčička a její bystrá mysl neustále přelétala z jedné věci na druhou –, lady Bryanová se už postarala, aby měla den plný různých jiných rozptýlení. Patřily k nim procházky v rozlehlém hatfieldském parku, návštěvy ve stájích u jejího grošovaného poníka anebo chvíle strávené v zámeckých kuchyních, kde dítě sledovalo, jak kuchař připravuje marcipán, který smělo ochutnat, jakmile vystydí – Alžběta měla odmalíčka velmi mlsný jazyček. Poté následovalo vyprávění – nic přehnaně vážného, spíš nějaký žertovný příběh od mistra Chaucera, třeba ten o kohoutu Kokrháčovi, při němž se Alžběta vždycky hlasitě rozesmála. A nakonec lehká polévka s chlebem k večeři, modlitba a hajdy na kutě.

Jakmile Alžběta ležela ve svém pohodlném loži s pěřovými matracemi, čistounkým povlečením z těžkého lnu, skvostným aksamitovým přehozem, sametovými závěsy a anglickým královským znakem vyšitým na nebesích, udělala jí lady Bryanová na čele křížek a zamířila k hořícímu krbu, aby ji nechala usnout. Sama se usadila s četbou do křesla s vysokým opěradlem, z jedné strany praskající oheň a z druhé – na malém příručním stolku – míhotavě plápolající svíci. V komnatě bývalo příjemně teplo a ona pokaždé brzy dřímala s rozevřenou knihou v klíně.

Alžběta ale tak rychle usnout nedokázala. Zůstávala vzhůru, její bystrý mozek horečně pracoval a ona nepřestávala žasnout nad zázraky a tajemstvími vlastního života.

Její nejstarší vzpomínky souvisely s otcem – s jejím skvělým, velkolepým otcem, králem Jindřichem VIII., nejobdivuhodnější bytostí na světě. Alžbětu

nejvíc trápilo, že ho vidá tak málo. Ty vzácné příležitosti, kdy ji tady na Hatfieldu navštívil, patřily k nejoslnivějším okamžikům jejího života. Král, který jí ve svých úchvatných sametových úborech, nádherných kožešinách a ověšený drahocennými šperky a zlatými řetězy připadal jako bůh, ji pokaždé pohladil po tvářičce, zvedl ji vysoko nad hlavu a zatočil se s ní kolem dokola, až výskala radostí, čepeček se stuhami posunutý na stranu a dlouhé rusé vlásky poletující kolem hlavy.

„Jakpak se má moje malá Bětuška?“ vyzvídal vždycky rozjařeně. „Drží tě jaksepatří zkrátka u knih a na modlitbách, anebo tě nechávají skotačit, jak dlouho se ti zamane?“ A při těch slovech na ni spiklenecky pomrkával, aby věděla, že může říct ano, tráví hraním spoustu času a nejnovější panenka či hračka, kterou jí poslal, se jí moc zamlouvá.

„Ale písmenka se učím, můj pane, i katechismus,“ ujišťovala jej honem.

„Výborně, výborně,“ odušil vždycky král, posadil si ji na svůj širokánský klín a mohutná, svalnatá stehna a ona se tvářičkou téměř dotýkala hrubého povrchu jeho kabátce vykládaného drahokamy a zlatem. Všemi smysly přitom vnímala jeho vůni – vůni bylin, pižma a nekonečných dálek – a přitulila se k němu, až ucítila, jak ji jeho ježatý zrzavý vous píchá do čelíčka.

„Něco ti povím, Bessy,“ prohlásil jednou. „Když jsem byl ještě mladý, většinou se mi moc nechtělo trávit čas na modlitbách a věnovat se státním záležitostem. Chtěl jsem si užívat života. Jestlipak uhodneš, co jsem čas od času udělal? Vykradl jsem se zadním schodištěm z paláce a vyjel si do lesů na lov. Moji rádcové se samozřejmě nikdy nedozvěděli, že jsem byl pryč.“

„A nemohl jste kvůli tomu mít potíže?“ zajímala se pohotově Alžběta a upřela na něho pohled svých široce rozevřených očí.

„Ha!“ zaburácel její otec. „Jsem přece král! Kdo by se opovážil mě napomínat?“

„To si můžete dělat, co chcete, když jste král?“ užasla Alžběta a před jejím vnitřním zrakem se náhle otevřel zbrusu nový, fascinující svět svobody.

„Samozřejmě že mohu,“ odpověděl otec. „A lidé musí plnit mou vůli.“ V jeho hlase zazněl ostrý tón, který jí však vzhledem k jejímu útlému věku unikl.

„Tak já budu králem, až vyrostu,“ prohlásila.

Tehdy ještě nechápala, proč ho to tak rozladilo. Najednou to už nebyl její milovaný otec, ale muž tvrdý jako z oceli, chladný a nevysvětlitelně popuzený. Beze slova ji odstrčil, ne právě něžně ji postavil na zem a v celé své výšce se nad ní vztyčil – obrovitý a všemocný vládce, ze kterého šel strach.

„Ty králem nikdy být nemůžeš!“ pronesl hlasem stejně tichým jako hroživým. „Dokud nebudeš mít bratra, jsi sice mou dědičkou, ale lidské přirozenosti i božímu zákonu se vzpírá, aby zemi vládla žena, a tak už dost těch hloupostí, protože já *budu* mít syna, který po mně nastoupí!“ A byl pryč – jeho rozložitá postava mizela v dubových dveřích dětské komnaty. Od té doby už ji ale zase navštívil a choval se stejně bodře, hlučně a nespoutaně, jako by ho nikdy nic nerozzlobilo. Tehdy pochopila, že jeho výbuchy hněvu nejsou nic víc než pomíjivé bouře.

Kdykoli otec přijel, její tichý a spořádaný svět doslova vybuchl barvami, veselím a hlukem. Krále vždycky obklopovali nádherně oděni páni a krásné dámy – a všichni se jí ukláněli! – a provázely jej zástupy úředníků, strážců i dvorských hodnostářů, z nichž mnozí, jak jí řekli, byli velmi důležití lidé. Pozorovala je, jak se kolem otce točí a lichotí mu, a žasla, jak vždycky udělají přesně to, co on nařídí. Být dcerou takového krále je skvělé, říkala si.

Byla urozená paní, alespoň to otec neustále zdůrazňoval. Všichni se jí museli klanět a nikdo vůči ní nesměl šetřit projevy úcty, neboť i ona byla důležitá. Právě proto nežila u dvora – měla svou vlastní domácnost s vlastním služebnictvem. Byla anglická princezna a jednoho dne, jak jí prozradila lady Bryanová, neuráčí-li se Bohu seslat jí bratra, bude královnou i navzdory tomu, co jí otec onehdy řekl. Nařídilo to cosi, čemu se říká parlament, a proti tomu se prý nikdo nemůže vzepřít.

Tyhle vzpomínky ale byly spíše čerstvějšího data. V té nejstarší, kterou si dokázala vybavit, ji otec nosil v náruči mezi dvořany – v onom zářivém světě, ve kterém žil – a všem těm urozeným pánům i paním ji pyšně ukazoval. Oba, on i ona, měli na sobě žluté oblečení a ona si nejasně uvědomovala, že to je slavnostní příležitost, ačkoli s jistotou nevěděla proč. Otec tehdy pořád dokola opakoval, jak je rád, že je nějaká stará fúrie po smrti, ale Alžběta neměla zdání, o kom to mluví, a pouze mlhavě tušila, co znamená „smrt“.

Toho večera tam byla i její matka – také ve žlutém rouchu. I na tohle si Alžběta vzpomínala. Její krásná, štíhlá matka s havraními vlasy, zářivýma uhrančivýma očima a duchaplným úsměvem na rtech! Když ale král ukazoval Alžbětu dvořanům namačkaným v síni, bavila se zrovna s jinými lidmi a celým svým chováním jako by je vyzývala, aby se jí dvořili. Bylo to zvláštní, ale Alžběta měla jen velmi málo vzpomínek na otce s matkou dohromady. Obvykle za ní na Hatfield přijížděli každý zvlášť a ona brzy pochopila, že otec je natolik zaneprázdněn správou království, že jen zřídkakdy najde vol-

nou chvilku. Její matka, královna Anna, ji navštěvovala mnohem častěji. Pokaždé s sebou přivázela své milované psy a samozřejmě dárky pro Alžbětu, což bývaly většinou nádherné malé šatečky – naposledy třebas oranžové saténové svrchní roucho, spodní roucho z červenohnědého sametu, šarlatově rudé taftové rukávce, čepeček pošíť perlami a umně zdobené dětské vodítko z jemně vydělané kůže. Její matka si s ní nehrála tak nespoutaně jako otec, spíš spolu sedávaly v zahradě obehnané zdí a prohlížely si krásné barevné obrázky v královnině fascinující Knize hodiněk anebo si drnkaly na loutnu – Alžběta už v tak útlém věku projevovala nevšední hudební nadání, což byla vlastnost, kterou zdělila po obou rodičích. Anna s ní také měla mnohem více trpělivosti než Jindřich a zdálo se, že se ve společnosti své dcerky nikdy nenudí. V Alžbětiných očích byla matka ideální královna – krásná, vznešená a laskavá – a její láska k ní se mísila s úctou a bázní téměř posvátnou.

Jak tak ležela v loži s nádhernými nebesy a na zdech zšeřelé komnaty tančily odlesky plamenů, Alžbětu zničehonic napadlo, že matka už na Hatfield dlouho nezavítala. Naposledy ji viděla před několika týdny, když dvůr pobýval v Greenwichi, ale tahle vzpomínka v ní vyvolávala pocit tísně a čehosi zlověstného. Vůbec poprvé za svůj krátký život tehdy vycítila neštěstí a hrozící nebezpečí, neboť otec s matkou se na sebe hněvali, velmi se hněvali, a matka pak zčistajasna propadla úzkosti, což Alžbětu vystrašilo. Nechápala, kvůli čemu se rodiče přou ani proč ji později matka rychle uchopila do náruče a chvátala s ní znovu za králem. Ten stál v patře u otevřeného okna a hleděl do nádvoří, a když se k němu s matkou přiblížily, vztek z něj čísel tak silně, až se Alžběta v matčině náruči vyděšeně schoulila. Rodiče si vyměnili ostrá slova – taková, jež si Alžběta nechtěla pamatovat. Přičilo se jí poslouchat, jak otec nazývá matku čarodějnicí a dalšími nelichotivými přízvisky. Čarodějnice přece dělají ošklivé věci, jaké by si ona s matkou nikdy nespojovala! A co je to děvka? vrtalo jí hlavou. A proč matku tak rozlítilo, když otce načapala s holkou jménem Seymourová na klíně? Na tom přece není nic špatného, nebo snad ano? Vždyť ona, Alžběta, seděla otci na klíně už mnohokrát.

Nedokázala si vzpomenout, jak to tehdy dopadlo. Poslední, co si z onoho setkání pamatovala, bylo, že matka chtěla, aby si ji otec pochoval.

„Je to vaše vlastní dcera,“ plakala. „Ustanovil jste ji svou dědičkou a parlament to odsouhlasil. Je vaše – stačí se na ni podívat.“ Otec se však zuřivě mračil a tvář mu plála hněvem. Nevzal si ji. Alžběta se svinula do klubíčka

a celá vyplašená zabořila tvářičku do hedvábí na matčině rameni. Pak se s ní královna téměř rozběhla nádherně zařízenými komnatami, až došla do malého, dřevem obloženého kabinetu s bledě modrými závěsy. Tam stál jakýsi mladý muž, podle oblečení kněz, a když matka postavila maličkou Alžbětu na zem a svezla se na klekátko před skládacím oltářem, položil jí konejšivě ruku na rameno.

„Mluvte, dcero,“ řekl jen.

„Možná už nemám moc času,“ zašeptala Anna. Ta slova zněla záhadně – a znepokojivě. „Doktore Parkere, chci, abyste mi něco slíbil. Přísáhejte, že uděláte, oč vás požádám.“

„Udělám, co bude v mých silách, paní,“ odpověděl kněz. Z jeho upřímných rysů vyzařovala vroucí dobrota. Královna Anna vstala a začala mu cosi horečně šeptat do ucha. Slova byla nezřetelná a Alžběta nemohla nic slyšet. Tvář doktora Parkera zvažněla.

„Pokud se mi to stane,“ pokračovala královna již o něco hlasitěji, „musím vás pověřit péčí o blaho této své nebohé dcery. Slibte mi, že se postaráte o její zájmy.“

Laskavý muž se slibem ani na okamžik neotálel a Alžběta v duchu zadoufala, že snad promluví s jejím královským otcem a požádá ho, aby už nebyl na matku tak zlý. Vyděsilo ji, že se její zbožňovaný otec chová k matce tak hrubě, a při pohledu na Anninu úzkost se jí zmocnil strach. Všechno to zdaleka přesahovalo její dětské chápání a ona nechtěla nic než vrátit se zpět do bezpečí svého uzavřeného světa, kde až dosud žila, v němž spolu oba její rodiče skvěle vycházeli a ona v něm byla nanejvýš šťastná, jista si láskou jich obou.

Brzy na to ji poslali zpátky na Hatfield s novou panenkou v náruči – matčiným dárkem na rozloučenou. Když ji tehdy lady Bryanová vedla za ručičku, aby se rozloučila s otcem, byl to zase ten bodrý, halasně veselý muž, který ji zlehka poplácal po hlavičce a mlaskavě ji políbil na tvář. A opět jednou byla jeho malá Bětuška, což ji v mnohém uklidnilo, a jak šel čas a každodenní běh věcí se pomalu vracel do vyjetých kolejí, začala na nepříjemné zážitky z Greenwiche zapomínat a uvěřila, že v jejím malém světě je vše opět v nejlepším pořádku.

Dokud ji sir John Shelton neoslovil paní Alžběto.

Marie hleděla na svou sestřičku, která byla ještě příliš malá, než aby mohla pochopit, co se jí chystá říct, a znovu se jí zmocnily všechny ty staré, rozpo-

ruplné pocity. Tohle dítě vroucně milovala. Věděla, že to je nevinátko, jemuž by bylo nespravedlivé přičítat odpovědnost za všechno to zlé, co jí i její máti, královně Kateřině blahé paměti, provedla její matka. Přesto nedokázala nikdy úplně zapomenout, že Alžběta je dítětem Anny Boleynové, a Marie Annu Boleynovou nenáviděla víc než kteréhokoli jiného smrtelníka na tomto světě.

Měla bych tomu dítěti odpustit, opakovala si stále dokola. Vyžaduje to ode mne moje křesťanská víra! Bylo to ale těžké, ba přímo nemožné, neboť rány dosud příliš bolely. Nebýt Anny Boleynové, nebyl by se její otec tak trestuhodně rozešel s papežem, její matka by nezemřela osamělá a všemi opuštěná a ji samotnou by nikdy neprohlásili za panchartku – a nenutili by ji sloužit o mnoho let mladší Alžbětě. Avšak otec – a zde do hry znovu vstupoval ten starý známý konflikt emocí a loajality, neboť navzdory strachu, který z něj měla, ho stále obdivovala – se vášnivě zamiloval, očarován temnými očima a rafinovaným kouzlem té děvky Anny Boleynové, a od té doby už pro něj dvacet let spořádaného, láskyplného manželství s královnou Kateřinou vůbec nic neznamenalo a Mariin svět se od základů zhroutil.

Její zesnulá matka nesla své zavržení, pronásledování, vyhnanství i mravní bídu statečně a s nevídanou trpělivostí. Po celý ten čas neochvějně trvala na tom, že je královnou a Jindřichovou právoplatnou manželkou, a po všechna ta strastiplná léta věřila, že se král jednou vzpomene – dokonce i poté, co ji zapudil a oženil se s Annou a ona musela čelit Anniným výhrůžkám, že král dá jí i Marii popravít, protože to manželství, o němž Marie věděla, že to žádné právoplatné manželství není, odmítají uzнат.

Marie se teď na kolenou modlila, aby jí Bůh dal alespoň takovou sílu a trpělivost, jakými obdařil starou královnu. Byla však mladá, hluboce nešťastná a vzpurná, a navíc bolestně postrádala matku. Jak jen toužila být opět s ní! Zoufale prahla po útěše, jakou jí dovedla poskytnout jen Kateřina, a ani pět let jejich nuceného odloučení na tom nemohlo nic změnit. Dokonce ani královnina smrt, jak nyní zjišťovala, neboť Kateřina byla už šest měsíců po smrti – otrávena na příkaz *té ženštiny*, jak byla Marie přesvědčena. Nějakou dobu před svým skoncem churavěla, a když jí lékaři po smrti otevřeli tělo, shledali, že její srdce je celé zčernalé a prolezlé hnilobou. Co jiného to mohlo znamenat než jed? A hned nato prý její otec a ta děvka, oba ve žlutém smutečním rouchu, předváděli u dvora malou Alžbětu a nijak neskřývali radost ze svého triumfu.

Anna se však neradovala dlouho. Již v den Kateřinina pohřbu potratila syna, po němž král tak nevýslovně toužil, a zklamala jej tímž způsobem, jakým jej předtím zklamala Kateřina. Jindřich byl králem Anglie dlouhých dvacet sedm let a stále neměl následníka – pouze dvě dcery, které dal prohlásit za nemanželské.

Table úvaha vrátila Marii zpět k věci – k tomu tíživému úkolu, jehož se tolik obávala. Alžbětina špičatá tvářička k ní zvědavě vzhlížela a černá dětská očka byla plná otázek. Až na své zrzavé vlásky byla dívenka ve všem všudy dítětem Anny Boleynové – dokonce i ty ručky s dlouhými prstíky byly Anniny. Anna, jak si Marie vybavovala, měla šestý prst – ďáblovo znamení, jak teď někteří lidé prohlašovali s blahým vědomím, že jí konečně mohou bez obav spílat. Jejích protivníků ale spíš ubývalo, neboť v důsledku událostí z poslední doby naopak přibývalo těch, kdo ji litovali.

Ano, Alžběta je dítětem své matky zjevem i silou ducha, svým merkurovským temperamentem i marnivostí: už teď se nosí s vrozenou grácií, libuje si v krásném oblečení a se zalíbením se zhlíží v zrcadlech. Má v sobě ale i něco z krále Jindřicha? Ta myšlenka Marii nedávala spát už od chvíle, kdy se poprvé doslechla o obviněních vznesených proti tomu loutnistovi, Marku Smeatonovi. Marie ho nikdy neviděla, neboť u dvora nežila už řadu let, ale někteří z jejích přátel tvrdili, že se mu Alžběta podobá, ačkoli si tím samozřejmě nemohli být jisti, protože dokud se o tom muži nezačalo mluvit, nikdy je nenapadlo věnovat mu sebemenší pozornost. Marii to ale přesto dělalo starosti, třebaže nikdo jiný, ba ani sám král, zjevně nechoval nejmenší podezření, že by Alžbětiným otcem mohl být Mark. Ta představa ji nicméně vytrvale pronásledovala, a tak si Alžbětu pokaždé, když se s ní setkala, vědomě či podvědomě dlouze a zpytavě prohlížela v naději, že v ní objeví alespoň některý z rysů krále Jindřicha.

Teď ale rázně odsunula všechny tyhle myšlenky stranou. Ať byl Alžbětiným otcem kdokoli a Anna Boleynová byla, jaká chtěla, to dítě je nebožátko, kterému je třeba povědět, že mu zemřela matka. Marie se proto rozhodla, že tak učiní co nejohleduplněji. Její vrozená laskavost nabyla vrchu.

Alžběta netrpělivě klátila nožičkami a čekala, až Marie konečně promluví. Cosi ve výrazu, s jakým na ni její sestra hleděla – smutně a zároveň zpytavě –, v ní vyvolávalo jistou stísněnost. Nakonec jí Marie položila dlaň na ruku.

„Alžbětko, drahoušku, víš, co je to zrada?“ Dlouhé dny se trápila úvahami

o tom, jak tu bolestnou novinu dítěti sdělí, a nějakou chvíli dokonce zamýšlela začít slovy o tom, že se Anna odebrala do ráje k Bohu, ale něčemu takovému sama nevěřila – ta čarodějnice se určitě smaží v pekle – a její bezvýhradná poctivost vyžadovala, aby mluvila pravdu.

„Ne,“ odpověděla Alžběta nejspíše, nevinná očka doširoka rozevřená. Zaraženě na svou sestru hleděla.

„To je, když někdo udělá něco, co je namířeno proti králi. Nějakým způsobem mu ublíží anebo chystá nějakou podlost. Rozumíš?“

Alžběta přikývla. Osnování všelijakých špatností se hojně vyskytovalo v příbězích, které jí vyprávěla lady Bryanová, jako byl třeba ten o lišákovi a kohoutu Kokrháčovi. Tady byla na známé půdě.

„Lidé, kteří se dopustí zrady, bývají potrestáni. Trestem za zradu je smrt,“ pokračovala Marie.

Smrt. Alžběta už věděla, co to znamená. Vysvětlil jí to kněz. To se tělo uloží k věčnému spánku a duše – i když ona stále ještě přesně nevěděla, co to vlastně je – se odebere do nebe k Bohu a za všemi svatými i anděly. To ale jen tehdy, jestliže byl člověk dobrý. Pokud byl zlý, dostane se do strašlivého místa nazývaného peklo, kde ho až na věčnost trýzní strašliví ďáblové a zraňují jej ostrými pohrabáči. Alžběta jednou viděla obraz pekla v kostele a musela si zakrýt oči, tak ji vyděsil. Od té doby se snažila být pořád hodná, ale bylo to velice těžké, protože na světě existuje spousta lákavých osidel, do nichž se může malá svéhlavá holčička jako ona snadno chytit.

„Chápeš, Alžběto?“ tázala se Marie. „Lidé, kteří se dopustí zrady, jsou odsouzeni k smrti. Zrada je ten nejhorší zločin ze všech. Dokonce ještě horší než vražda nebo krádež, protože je namířena proti majestátu krále, který je pomazaným náměstkem božím tady na zemi.“

Alžběta opět přikývla.

„Broučku, neříká se mi to snadno...“ Marie teď mluvila jako o překot, „ale tvá matka se vůči tvému královskému otci dopustila zrady a za to jí stihl trest. Trest smrti.“

Alžběta vypadala, jako by neslyšela. Hleděla upřeně do dálky směrem k paláci, který se topil ve sluneční záři, a její tvář byla netečná a prázdná.

„Chápeš?“ zeptala se znovu Marie a pevně stiskla drobnou ruku schovanou pod její dlaní. Alžběta se od ní odtáhla. Trest... Smrt... Trest... Smrt... Mariina slova jí zněla v hlavě stále dokola. Snažila se je pochopit. Co tím jen Marie myslela? Smrt... Trest a smrt...

Od paláce se k nim blížila lady Bryanová.

„Má paní, už jste jí to pověděla?“ otázala se jemně. Alžběta náhle sklouzla z lavičky, rozběhla se ke své vychovatelce, zabořila tvářičku do jejích sukní a propukla v zoufalý pláč.

„Mami! Maminko moje! Mami! Kde jsi? Já tě chci!“ kvílela žalostně a celé její drobné tělíčko se chvělo hrůzou. „Já chci maminku! Přiveďte mi ji!“

Lady Bryanová i lady Marie poklekly a všemožně se snažily nešťastné dítě utěšit, ale Alžběta se nedala.

„Kde je maminka?“ zalykala se pláčem.

„Je mrtvá, holčičko,“ štkala lady Bryanová. „Je s pánembohem.“

Po těch slovech se Alžběta rozkřičela. „Já ji chci! Chci ji!“

„Musíš se za ni modlit,“ zajíkala se Marie.

Alžběta se ale nezmohla na jediné slovo a naříkala, jako by si měla srdce vyplakat.

V následujících dnech se k ní všichni chovali neobyčejně laskavě. Lady Bryanová pro ni vymýšlela zvláštní úkoly, které měla plnit, kuchař jí vařil její nejoblíbenější jídla, sestřina kejklírka předváděla všelijaké žertovné kousky a během oběda před ní metala kozelce a chřestila zvonečky, ale Alžběta chtěla jen Marii. To Marie na ni byla ze všech nejhodnější, to ona si s ní dlouhé hodiny hrála a vytrhávala ji z nudy přihloupělých, byť dobře míněných mravoličných historek sira Johna.

„O čempak si dnes večer budeme číst, má paní? *O trpělivé Griseldě*, nebo *O Theseovi a Minotaurovi*?“ zeptal se sir John jednou.

„O Theseovi jste mi četl včera. *Zase*,“ prohlásila Alžběta s hraným povzdechem. „Přečtěte mi *Trpělivou Griseldu*.“

„Tak poslouvejte,“ řekl sir John a otevřel knihu. „Pro malou holčičku, jako jste vy, to je nanejvýš poučný příběh a příklad této poslušné manželky vám jednou může být k užítku.“

„Lady Marie čte mnohem líp než vy,“ přerušila ho Alžběta, ještě než dočetl první stranu.

„Dovolte,“ usmála se Marie a vzala mu knihu z ruky. Sir John jí četbu ochotně přenechal, ale Alžbětina kritika se ho přece jen trochu dotkla.

Později večer si Marie přišla s ním a s lady Bryanovou vypít sklenku vína na dobrou noc.

„Líbil se paní Alžbětě ten příběh?“ zajímal se sir John.

„Ne,“ usmála se Marie. „A vyjádřila velmi nesmlouvavý názor na to, jak by s Griseldiným manželem jednala ona.“

„Panebože,“ zamračil se sir John. Svou svěřenku znal víc než dobře. „Doufáme, že ji to aspoň přivedlo na jiné myšlenky.“

„Myslím, že ano,“ odvětila Marie. „Možná konečně přestala na chvíli myslet na tu hroznou věc.“

Žádné další bouřlivé výlevy a slzy se nekonaly. S životaschopností, jaká je dána jen útlému dětství, se Alžběta dál nechala rozptylovat, a byť v omezené míře, přece jen reagovala na utěšování druhých. Díkybohu, říkala si lady Bryanová. Nejhorší už tedy máme za sebou.

„Měla bych ti něco povědět,“ ozvala se Marie a otřela si čelo kapesníčkem. Seděly ve stínu květinové zahrady. Ještě stále bylo horko a ve vzduchu se vznášela opojná vůně růží a zimolezu.

Alžběta na ni podezíravě pohlédla.

„Není to nic zlého. Vlastně jsou to dobré zprávy. Máme novou macechu.“

„Já nechci macechu,“ prohlásila Alžběta se sevřenými rty. „Chci vás!“

Marie se dojatě pouсмála a pohládila dítě po tvářičce.

„Měla by ses radovat, sestřičko. Je to vlídná paní. Se mnou jednala vždy neobyčejně laskavě a je připravena být dobrou matkou i tobě.“

Alžběta se nad tím zamyslela. „Jak se jmenuje?“ optala se.

„Královna Jana,“ odvětila Marie. „Dříve Jana Seymourová.“

Seymourová. Kde už jen Alžběta to jméno slyšela?

„Královna se zasadila o to, abych byla přijata u dvora, a chce, abys ji tam navštívila i ty,“ pokračovala Marie a pak se nakrátko odmlčela. Na cenu, jakou za svůj návrat ke dvoru a za otcovu opětovnou přízeň zaplatila, se raději neodvažovala ani pomyslet.

„Podepište!“ nabádal ji státní tajemník pan Cromwell. „Podvolte se otci, jak je vaší povinností. Připusťte, že manželství vaší matky bylo incestní a nezákonné a že jste se mýlila, když jste se Jeho Veličenstvu vzpírala. Pak se pro vás vše bude vyvíjet příznivě.“

Kdyby podepsala, jak to po ní chtěli, už by se pro ni nikdy nic nemohlo vyvíjet příznivě – to věděla víc než jistě. A jak by také mohla být tak zbabělá a podvolit se, když její matka stála v této věci tolik let tak pevně na svém a nepoddala se ani tváří v tvář tolika protivenstvím?

Marie ale zároveň věděla, že pokud se podvolí, získá znovu lásku svého otce, a tak napsala list, v němž ho prosila, aby jí dovolil za ním přijet. Nabízela dokonce, že mu padne k nohám a odprosí jej za všechny prohřešky, jichž se kdy vůči němu dopustila, ale on jí vůbec neodpověděl. Nezajímalo ho nic než její písemné stvrzení, že přistupuje na jeho požadavek. Chtěl mít v ruce jednoznačný důkaz toho, že bez výhrad uznává právoplatnost jeho rozhodnutí zapudit její matku.

Dlouho se k tomu nedokázala přimět. Churavěla však, několik posledních let trpěla těžkými migrénami i menstruačními bolestmi a snášet další bolest už bylo nad její síly.

„Podepište!“ radil jí říšský vyslanec Chapuys, kterého císař Karel V. vyslal do Anglie hájit věc zemřelé královny Kateřiny i její dcery. Karel byl Kateřinin synovec a Mariiin vlastní bratranec a Chapuys Marii ujišťoval, že její zájem mu upřímně leží na srdci.

„Podepište,“ nabádal ji opakovaně. „Vždyť Jeho Svatost papež vás morální odpovědnosti za tento akt kdykoli zproští, neboť vynucená přísaha je neplatná.“

Marie tedy podepsala. Nejenže přistoupila na to, že manželství její matky bylo incestní a nezákonné, a ona sama je tudíž nemanželská, ale zároveň s tím uznala i to, že její královský otec je svrchovanou hlavou anglické církve a druhý v zemi hned po Kristu. Jediným tahem pera ze sebe učinila osobu nízkého původu, popřela autoritu papeže a vzdala se všech zásad a zvyklostí, jež byly jí i její matce svaté. Třebaže jí měl papež časem tohoto závazku zprostit, věděla, že sama sobě nikdy neodpustí.

Alžběta svou sestru soustředěně pozorovala. Marie očividně upadla do jednoho ze svých teskných zamyšlení a zdálo se, že na ni úplně zapomněla.

„Ta královna Jana,“ ozvala se Alžběta po chvíli a vytrhla tak Marii ze snění. „Je hezká?“

„Vlastně ani moc ne,“ odpověděla Marie, „I když někteří ji za hezkou považují. Má velmi hebkou pleť – a tak bledou, že vypadá skoro bílá.“

„Moje matka *byla* krásná,“ namítla Alžběta přiškrknutým hláskem.

Marie neodpověděla. Ta děvka se svými hrubými černými vlasy a nažloutlou kůží jí rozhodně krásná nepřipadala, ale to Alžbětě říct nemohla, alespoň ne za daných okolností. Každopádně se v ní zatajil dech, protože to

bylo vůbec poprvé od onoho hrozného dne v parku, co se Alžběta o Anně Boleynové zmínila.

Dítě k ní pozvedlo zrak a hledělo na ni očima, které v jeho drobné tváříčce působily podivně staře.

„Jak to, že moje matka udělala něco tak špatného, že si zasloužila smrt?“ zeptala se zničehonic a vyslovila tak nahlas otázku, kterou v sobě nosila už nějaký čas. Večer co večer o tom přemýšlela, hořela touhou dozvědět se pravdu a dospěla k názoru, že Marie je asi jediná, kdo jí může odpovědět. „Co vlastně provedla?“

„Byla králi nevěrná,“ řekla Marie. Snažila se volit slova co nejopatrněji. „A osnovala spiknutí, jehož cílem bylo královo zavraždění.“ Úzkostně pohlédla na sestru a čekala, že propukne bouře. Nepropukla. Alžběta se tentokrát ovládala. V jediné hořké lekci se naučila, že slzy běh věcí nezmění a pláč jako takový je dětinský. V duchu však zuřila. Jak mohla její půvabná a laskavá matka kout pikle s úmyslem zavraždit otce? Jistě, řekla-li to Marie, musí to být pravda, ale bylo těžké se s tím smířit a jí z toho bylo tak trochu špatně. Snažila se onu nevolnost potlačit.

„Jak zemřela?“ otázala se a přitom upřeně hleděla na své nohy vězící v drobných botkách s hranatými špičkami, ušitých z jemné kozinky.

„Mečem,“ odpověděla Marie pevně, jako by tím měla celá věc skončit. Bylo to bezpochyby maximum, co mohlo takové malé dítě unést. Vždyť podrobnosti byly příliš děsivé a stěží by je strávil i někdo v Mariině věku. Proto nemohla mít ze smrti té ženy radost, neboť Anna za své hříchy zaplatila příliš krutou cenu. Teď už také nebylo na Marii, aby ji soudila. Anna stála před vyšší soudní instancí.

„Mečem?“ Alžbětě se rozšířily oči hrůzou.

Marie polkla. „Bylo to rychlé a ona nijak netrpěla. Říká se, že byla velmi statečná.“ Ano, odvahu ta čarodějnice měla, to se jí musí nechat. „Musíš se za ni modlit, sestřičko. Za klid její duše.“

Marie vstala a podala Alžbětě ruku. Dítě ji za ni vzalo. Bylo bledé. V duchu si představovalo, jak na matčino jemné hrdlo dopadá ocelový meč a protíná je jako nabroušený nůž jablko.

„Pojď. Podíváme se, jestli nám dolijí džbánky,“ řekla Marie a vedla dívence směrem ke kuchyním. „Dnes je zas úmorné vedro.“ O chvíli později už seděly v chladné učebně a užívaly si příjemného průvanu od otevřených oken.

„Chtěla bys ke dvoru podívat se na otce a naši novou macechu?“ odhodlala

se zeptat Marie, která viděla, jak je Alžběta bledá, a chtěla odvést její pozornost jinam.

„Já chci maminku,“ odpověděla prostě dívenka rozechvělým hláskem. „Neměli ji zabíjet mečem.“ Její sebeovládání bylo to tam. Po tvářičkách jí kanuly slzy, ale jinak nesla svůj žal klidně. Marie ji sevřela do náruče a přivínila ji k sobě.

„Je mi to moc líto, broučku,“ ujišťovala sestru. „Moc... Věř mi, rozumím ti. I já jsem ztratila matku, takže jsme na tom stejně. A obě jsme teď panchartky. Tak to ustanovil náš otec.“

Alžběta přestala plakat. „Co je to panchart?“ zeptala se. To slovo už někde slyšela. Zaslechla je z úst sira Johna Sheltona, když ho nedávno překvapila při důvěrném rozhovoru s lady Bryanovou. Jen co se tehdy objevila ve dveřích, oba k ní zaraženě vzhledli a vykoktali pár zmatených slov na pozdrav. To slovo pro ni ale tenkrát nic neznamenalo.

Marie vypadala, že se sama rozpláče.

„Panchart je nebožák, který se nenarodil v právoplatném manželství,“ vysvětlovala. „Když spolu muž a žena uzavřou sňatek, jsou všechny děti, které přivedou na svět, manželské. Když ale nejsou řádně sezdáni, jsou jejich děti panchartí. Nečekám, že bys tomu rozuměla, sestřičko, ale na to, aby sis kvůli takovým věcem dělala starosti, jsi ještě moc malá. Stačí říct, že náš královský otec uvěřil tomu, že ani s jednou z našich matek nebyl právoplatně ženat. Obě je jednu po druhé zapudil a mě i tebe postupně prohlásil za nemanželské. To znamená, že po něm nemůžeme zdědit trůn ani vládnout Anglii.“

„Chcete říct, že už nejsem princezna?“ zeptala se Alžběta nešťastně.

„Ne, sestřičko, nejsi. Ani já už nejsem princezna,“ odpověděla Marie s hořkostí. „Všichni nám sice mají prokazovat úctu jako královým dcerám, ale podle práva jsme panchartky. A protože jsme dívky, nikoho to ani příliš netrápí, neboť od žen se neočekává, že budou vládnout království. Proto teď náš otec tak naléhavě potřebuje syna, který by se po něm mohl stát králem. Musíme se modlit, aby mu ho královna Jana dokázala dát. Uděláš to, Alžběto?“

„Ano,“ souhlasila nedůvěřivě Alžběta. „Ale stejně bych chtěla být princeznou.“

„Sbohem, sestřičko,“ loučila se lady Marie, a než nasedla na koně, sklonila se ještě k Alžbětě a políbila ji na čelo. „Povím našemu otci, že se těšíš skvěle“

lému zdraví a děláš takové pokroky, že bude mít dobrý důvod být na tebe pyšný, až tě povolá do Londýna, abys pozdravila naši novou macechu.“

Alžběta nemusela čekat dlouho. Výzva, aby se dostavila ke dvoru, připutovala o týden později v sedlovém vaku posla v zelenobílé livreji Tudorců.

„Alžběto, Jeho královské Veličenstvo vás povolává do Hampton Courtu,“ oznámila jí spokojeně lady Bryanová. „Musíme se okamžitě začít balit.“ Následovala vlna horečné činnosti. Komorné vytahovaly z truhlic maličké oblečky – košilky, svrchní i spodní roucha, rukávce, čepečky i punčošky – a další sundávaly z kolíků na zdi. Vše pak snášely na jednu velkou hromadu, z níž věci skládaly do veliké cestovní truhly. Na vrchu té hromady ležela Alžbětina loutna a tabulka, z níž se učila abecedu. Její panenka měla jet v kočáře s ní.

Čekalo je dlouhé a nepohodlné trmácení po hrbolaté Velké severní silnici do Londýna. Kočár tažený koňmi, v němž jela Alžběta s lady Bryanovou, byl sice vyložen načechranými polštáři, ale neměl vůbec žádné pérování. Kodrcal se a kymácel ze strany na stranu po cestách plných výmolů a dívenku chvílemi přepadala lehká nevolnost, ale ráda si pohověla v poduškách a všechno to nepohodlí přetrpěla, protože mířila ke dvoru představit se nové maceše! Od Whitehallského paláce už se jim ale cestovalo příjemněji, neboť mohly použít soukromou královskou cestu, kterou dal Jindřich VIII. nedávno vybudovat a jež vedla přes Chelsea až do Hampton Courtu.

Alžběta vyhlédla z okénka a uviděla zchátralé příbytky chudáků nakupené okolo Westminsterského opatství. Chatrče rychle vystřídal pevné hrázděné domy prosperujících kupců, kostely se zvonkohrami a městský lid spěchající všemi směry. Alžběta ale hlavinku hned zase schovala a nakrčila nosík nad zápachem odpadků, hnijících zbytků jídel a nemytých těl, který se vznášel v ulicích. Při pohledu na žebráka v hadrech, který vystavoval na odiv pahýl své nohy pokrytý boláky, se přímo otřásla odporem. Netrvalo však dlouho a už zase zvědavě vykukovala zpod koženého závěsu, povzbuzena laskavým úsměvem růžolící hospodyně, která jí rázně nabídla jablko z košíku, jež nesla na předloktí. Pak se zničehonic ozvala rána, jak se na malovaných dvířkách kočáru rozpláclo dobře mířené vejce, a lady Bryanová rozzlobeně zahrozila pěstí troufalému tovaryši. Ten se však jen drze zašklebil a zmizel v davu.

Po celou tu dobu se podél cesty sbíhaly zástupy zvědavců, kteří uctivě vzhlíželi k Alžbětinu nádhernému kočáru s královským erbem a mávali malé holčičce, která v něm seděla. Alžbětě dělalo dobře, že ji považují za tak důležitou, a jak se tak rozhlížela kolem a pozorovala prosté oblečení obyčejných

lidí, pocítila nemalé zadostiučinění, že nemusí žít jako oni v chudých příbytcích a může bydlet v nádherném zámku, oděná do šatů z drahocenných látek.

Pokud si Alžběta myslela, že Hatfield je velkolepý, pak se jí při pohledu na majestátní palác z červených cihel na břehu Temže v Hamptonu zatajil dech úžasem. Stál tu, impozantní a obrovitý, se třpytivou záplavou oken, v nichž se odrážela oslnivá zář slunce, střechy plné vysokých komínů tyčících se proti modrému nebi. Alžbětu napadlo, že vypadá jako zámek z pohádky. Když členové královské tělesné stráže pozvedli v bráně své píky, aby nechali kočár projet, užasle patřila na nekonečné řady oken bytů pro dvořany, jež lemovaly rozlehlé prostranství prvního nádvoří, i na množství pobíhajících lidiček, z nichž většinu tvořilo služebnictvo nebo úředníci královské domácnosti spěchající za svými úkoly. Sem tam si mezi nimi vykračoval nádherně oblečený šlechtic či dáma anebo černě oděný duchovní. Ze všeho nejvíc ale Alžbětu uchvátila monumentální stavba velké síně na vnitřním nádvoří, jejíž střecha jako by se dotýkala nebes. Pokud tady už někdy byla, musela být moc malá, než aby si něco z toho mohla zapamatovat, protože jinak by si to všechno určitě vybavila – přepych a nádhera toho místa doslova vyrazily dech. A to ještě nevstoupila dovnitř!

Lady Bryanová vzala Alžbětu za ručičku a v doprovodu lorda komořího, který je přišel uvítat, ji provedla palácovou branou na monumentální hlavní schodiště, po němž všichni tři vystoupili do hodovní síně. Tam Alžběta doslova zalapala po dechu. Vpíjela se očima do hýřivě barevných tapiserií zavěšených na stěnách, obdivovala okna s barevnými skly a žasla nad mohutným, kleštinovým trámovým stropem klenoucím se vysoko nad jejich hlavami. V síni stály dlouhé dřevěné stoly prostřené k obědu a Alžběta fascinovaně hleděla na ty stovky prkének, podnosů a pohárů, jež byly rozloženy na ubrusech. Ohromeně a se zatajeným dechem cupitala za lady Bryanovou po zelenobílé dlažbě ke dveřím, jež se nacházely vlevo od vyvýšeného pódia. Tady, v úzké chodbě vedoucí do labyrintu spíží a kuchyní, skládali sloužící ubrusy i ubrousky a leštili cínové konvice. Komoří uvedl návštěvnice do menší přilehlé komnaty, kde bylo na stole uchystáno občerstvení.

„Můžete se tu připravit, paní Bryanová,“ řekl laskavě. Vychovatelka se hned natáhla pro jeden z kartáčů ležících na stole a začala sobě i Alžbětě smetat ze šatů prach z cesty. Poté upravila sobě i dítěti vlasy i čepec a pokynem ruky vyzvala Alžbětu, aby se jí předvedla ze všech stran. Dívka vypadala ve svém oranžovém saténovém rouchu nanejvýš půvabně – přiléhavý

živůtek se čtverhranným výstřihem i široká sukénka její drobné, útlé postavičce neobyčejně slušely. Byly to jedny z posledních šatiček, které své dceři pořídila královna Anna.

„Dovolte, abych vám rozčesala vlásky. Pak půjdeme dál,“ pronesla rázně vychovatelka. Alžběta se vrtěla samou netrpělivostí.

Další dveře, další zdvižené píky, a obě dvě vstoupily do rozlehlé komnaty, kde stáli podél všech čtyř stěn členové královny tělesné stráže a ostražitě sledovali všechny, kdo vcházeli nebo vycházeli ven. Tisnil se tu početný zástup lidí, podle jejich vzezření většinou dvořanů, a oči všech se netrpělivě upíraly k masivním dubovým dveřím v protějším rohu, k nimž teď lord komoří vedl Alžbětu a lady Bryanovou.

„Uvolněte cestu pro Její Milost lady Alžbětu!“ volal a řady závistivých lidí chtivých audience se poslušně rozestupovaly a pouštěly je dál. Když se přiblížili k mohutným dveřím, jejich křídla se rozlétla a komoří zvolal důležitým hlasem: „Přichází lady Alžběta!“

Po těch slovech vešla Alžběta dovnitř a skvěle oděné dámy i pánové postávající v komnatě se jí začali uklánět. Vědomí, že to všichni tihle důležité dospělí dělají jen kvůli ní, bylo úžasné!

„Teď se ukloněte vy!“ zašeptala lady Bryanová. Alžběta udělala půvabně pukrle a poté se odvážíla pozvednout zrak k obrovskému baldachýnu s anglickým státním znakem na protilehlém konci místnosti. Pod ním, na samotném trůnu, který stál na vyvýšených stupních pokrytých rudým kobercem, seděl její královský otec, majestátní a velkolepý, a vedle něj, v menším křesle, dáma ve zlatém rouchu a s dlouhými plavými vlasy. Alžběta si okamžitě uvědomila, že ta žena je královna Jana. Poznala ji podle alabastrově bílé pleti, která byla přesně tak světlá, jak říkala Marie.

Tři kroky vpřed a úklona. Po třech dalších krocích lady Bryanová padla na kolena a sklonila hlavu. Král vstal. Dobře si uvědomoval, že oči všech teď spočívají na něm a lidé s napětím čekají, jak přijme dceru Anny Boleynové.

„Vstaňte, lady Bryanová,“ nařídil svým vysokým, pánovitým hlasem, ještě za řeči sestoupil z pódia a chytil Alžbětu do náruče.

„Vítej v Hampton Courtu, moje malá lady Bessy,“ usmíval se a mlaskavě políbil dítě na tvář.

„Dobrý den, Sire,“ pípla Alžběta, trochu zaražena tou slávou a obřadností, a rozhlédla se kolem po všech těch zvědavých, zpytavých tvářích, z nichž některé se na ni usmívaly.

„Doufám, že cesta sem vás příliš neunavila,“ zajímal se zdvořile král.

„Ach ne, Sire, ale byla dlouhá!“ odvětila Alžběta. „A já jsem se hrozně nudila.“

Král nedokázal skrýt pobavený úsměv.

„Pojď a seznam se se svou novou nevlastní matkou. Dovol, abych tě představil královně Janě,“ řekl a postavil dítě zpátky na zem.

Ta paní sedící na stupínku vedle trůnu je trošičku při těle, napadlo Alžbětu. Má dlouhý nos, maličko unavené modré oči a drobná, pevně semknutá ústa. Jakmile se ale usměje – a právě teď se usmívala –, její tvář se úplně promění. Alžběta se zrovna začínala uklánět, když k ní královna vztáhla paže. Dívinka se uprostřed pohybu zarazila, zamířila k ní a rázem se ocitla obestřená mořem zlatého brokátu a měkkého, hebkého masa, neboť její macecha měla hluboce vystřižené roucho.

„Vítejte u dvora, moje lady Alžbětko,“ řekla a v jejím hlase zazněl soucitný tón. Několik dvořanů se odvážilo té dojemné scéně zatleskat a jiní jen dál se zdvořilým úsměvem ostražitě pozorovali, co přijde dál. Alžběta byla především šťastná, že je zase v otcově blízkosti. Přála by si jen, aby vedle něj seděla její matka. Ta byla mnohem krásnější než tahle královna Jana. Bože, jak hrozně jí chyběla!

Oběd byl odložen na později, aby král mohl přijmout svou dceru, ale teď už bylo skoro jedenáct a všichni přítomní měli hlad. Jindřich se toho dne rozhodl obědovat na veřejnosti, aby se celý dvůr stal svědkem šťastného rodinného shledání, a tak byl v rychlosti prostřen stůl na pódiu a pečlivě zakryt damaškovým ubrusem s vyšitými květy. Alžbětu rituál prostírání královského stolu hluboce zaujal – byl mnohem zajímavější než cokoli z toho, co byla zvyklá vidat na Hatfieldu. Sloužící na něm rozmístili látkové ubrusky, rozhodili po něm vonné byliny a nakonec na něj rozložili zlaté talíře a příbory, poháry z benátského skla, misky s vodou, bochníky bílého chleba a vyleštěné stříbrné konvice s vínem. Zlatý hřeb představovala drahocenná slánka ve tvaru lodi, kterou postavili před krále.

Ostatní stoly stály v pravém úhlu ke královské tabuli. Dámy i pánové jeden po druhém zaujíмали svá místa a zůstávali stát, dokud k jídlu neusedli král s královnou. Alžbětu s lady Bryanovou usadili do čela stolu, který stál nejbližší královské tabuli. Pro tak malou dívku bylo nesmírnou ctí, že jí dovolili jíst jako dospělá spolu s pány a dámami v přítomnosti jejího králov-

ského otce, a tak si Alžběta dávala velmi záležet, aby se u stolu chovala způsobně. Musela si přes levé rameno položit ubrousek – s tím jí pomohla lady Bryanová – a umýt si ruce v míse s vodou, kterou jí přidržel jeden ze sloužících. V žádném případě si nesměla opřít lokty ani pěstičky o stůl a nůž musela držet v jedné ruce a druhou si vkládat do úst pokrmy. Šlechtic sedící naproti ní jí laskavě nakrájel maso dýkou, protože ona svou vlastní neměla. Pak se podávalo víno – čisté a neředěné vodou jako na Hatfieldu –, a to jí tak stouplo do hlavy, že začala být poněkud ospalá a častěji se chichotala. Jakkmile bylo po jídle, odvedla ji lady Bryanová na králův pokyn do komnat, které pro ni mezitím připravili, a nechala ji celé odpoledne spát.

Následovaly tři dny vyplněné převážně hodokvasy a dvorskými slavnostmi. Král nadále zahrnoval Alžbětu přízní a jemná královna Jana odložila stranou obvyklou rezervovanost a s dítětem, jehož matku nahradila, jednala vlídně a s láskou. Pak přijela ke dvoru Marie a slavnosti a veselice nebraly konce. Alžbětě se zdálo, že je teď mnohem více než kdy dřív součástí vřelé, soudržné rodiny. Jen kdyby tu mohla být i její matka...!

Až příliš brzy se s lady Bryanovou ocitly na zpáteční cestě domů, protože král s královnou odjízďeli na návštěvu do Kentu. Alžběta byla zklamaná, že se musí rozloučit s otcem, ale zároveň s povděkem kvitovala, že se jí tentokrát dostalo laskavého sbohem. Když ji přivedli za králem do audienční síně, kde se jako obvykle tísnily zástupy dvořanů, Jindřich ji zvedl ze země, pošimral ji pod bradičkou a láskyplně ji políbil.

„Okouzlující dítě,“ zalichotil mu francouzský vyslanec. Král zářil.

„Ano. Mrzí nás, že se s ní musíme rozloučit,“ prohlásil k Alžbětině největší radosti. „Je to pravá Tudorovna, o tom není pochyb, že? Chytrá jako liška. A jak vtipná!“

Postavil dítě na zem.

„Jdi, dcero, a Bůh s tebou. Brzy se na nás zase přijedeš podívat.“

Jak tak seděla v natřásajících se nosítkách, smutná, že musí opustit všechn ten ruch a shon dvorských radovánek a vyměnit je za poklidné dny v dětských komnatách na Hatfieldu, a ještě nešťastnější z odloučení od otce a od své drahé sestry Marie, přemýšlela dlouze o své nové maceše. Třebaže na ni Jana byla hodná, Alžběta věděla, že jí příliš postrádat nebude. Vzpomínka na její matku byla u dvora ještě příliš živá a nová královna to nemohla přehlížet.

Uplynulo několik měsíců a vždycky se našel důvod, proč Alžběta nemůže ke dvoru anebo proč jí její otec nemůže navštívit.

„Jeho Veličenstvo odjelo na lov,“ vysvětloval sir John Shelton.

„Jeho Veličenstvo plně zaměstnávají přípravy na královninu korunovaci.“

„V zemi zuří mor. Korunovace byla odložena a ze strachu z nákazy nikdo nesmí ke dvoru.“

Pak přišel sir John s ještě znepokojivější zvěstí, ačkoli Alžběta úplně nechápala, o čem to mluví.

„Na severu došlo k veliké vzpouře. Říkají tomu Pouť milosti. Katolíci jsou pevně odhodláni zastavit královy církevní reformy.“

Lady Bryanová se tvářila velmi vážně, nicméně Alžbětu mnohem víc zajímal dřevěný koník na holi, kterého jí k jejím zářijovým třetím narozeninám poslala královna. Proháněla se s ním po chodbě, z chůze přecházela do klusu a poté do divokého cvalu, a zaujata hrou tak zaslechla jen velmi málo z toho, o čem si povídali dospělí. Nikdy se proto nedozvěděla, že chybělo málo a její otec přišel o trůn. Vzpoura pro ni ve skutečnosti vůbec nic neznamenala až do chvíle, kdy se v prosinci směla zúčastnit veselice pořádané u příležitosti jejího potlačení.

„Máme jet do Whitehallu a odtud na oslavy Vánoc v Greenwichi,“ zářila lady Bryanová, když spolu stály u slavnostní hranice zažehnuté na počest králova vítězství nad vzbouřenci a ona svírala Alžbětinu ruku. Vesničané z hatfieldského panství vesele hopsali kolem ohně, drželi se kolem ramen a pivo teklo proudem. Dívence se rozzářila očka a samou radostí si poskočila. Hrůza z matčiny smrti pomalu odeznívala a lady Bryanová nikoliv poprvé žasla nad dětskou schopností žít pouze přítomným okamžikem.

A pak se znovu vydaly po Velké severní silnici na jih do Londýna. Chlad jim pronikal až do morku kostí a vychovatelka hleděla, aby byla Alžběta po celý čas zachumlaná až po uši v kožešinách. Sníh byl pro dítě fascinujícím zážitkem a lady Bryanová se jen chvěla, když se její svěřenka začala bavit házením sněhových koulí, místo aby si odskočila na toaletu do zájezdního hostince, u něhož cestou zastavili.

V Londýně bylo opět co obdivovat, neboť celá Temže od jednoho břehu k druhému zamrzla. Ve Whitehallském paláci, který stál přímo u řeky, se nemluvalo o ničem jiném, protože něco takového se už dlouhá léta nestalo. Alžběta nevěděla, z čeho se má radovat víc – zda z ledového zázraku

zamrzlé řeky, anebo z toho, že je opět u otce. A byla tu samozřejmě i její sestra Marie, která stála hned vedle trůnu. Jakmile král Alžbětu láskyplně uvítal, hned se do ní pustila.

„No tak, sestřičko, nezapomínej, co je tvou povinností vůči královně!“ zvolala káravě, ale Jana Seymourová se jen smála.

„Vítejte, moje drahá Alžbětko!“ pronesla. „Velmi nás těší, že nám budete dělat společnost. I když se obávám, že do Greenwiche se letos kvůli ledu na řece vůbec nedostaneme.“

„Jen se neboj, miláčku,“ vložil se do řeči král. „Však my tam pojedeme. Počkej, a uvidíš.“

Druhého dne lady Bryanová vzbudila Alžbětu již časně zrána, oblékla ji do teplého roucha a pláště lemovaného sobolinou a na hlavu jí nasadila kožešinou čapku.

„Odříkejte rychle ranní modlitbičky a půst nepůst, snězte tohle,“ nařizovala a přitom kladla na stůl talíř s ještě teplým bochníčkem chleba a několika plátky hovězího masa. K tomu nesla pohár piva.

„Proč?“ zajímala se Alžběta zvědavě.

„Králov rozkaz!“ odtušila tajněkářsky vychovatelka.

Na den, který následoval, Alžběta do smrti nezapomněla. Král v doprovodu královny a nepočteného houfce dvořanů, jimž říkal „moje kočovná domácnost“, odvedl Marii i Alžbětu k velkým dveřím, jimiž vyšli z královského křídla paláce do vnitřního nádvoří, kde už na ně čekali osedlaní nádherní koně. Společnost se vyhoupla do sedel a Alžbětu vysadili před krále. Bylo jí tam hodně těsno, protože Jindřich byl tělnatý a oba byli až po krk zabalení v kožešinách, ale jí se to přesto moc líbilo. Z koňského hřbetu mohla pozorovat svět kolem sebe z nezvyklého úhlu a ještě opojnější bylo vědomí, že může být tak blízko svému otci, o jehož mohutné břicho se opírala, což v ní probouzelo hřejivý pocit bezpečí. Bylo to zvláštní a vzrušující, a když vyjeli klusem z Whitehallu a zamířili jeho vnějšími nádvořími a zahradami na Charing Cross a Strand, připadala si jako v ráji. V centru Londýna ještě nikdy nebyla a teď obdivovala výstavné domy, jež lemovaly úzké ulice, krásné kostely se zpěvnou hrou zvonů a zvonků i halas a lidskou vřavu, jak se Londýňané sbíhali kolem trasy průvodu, aby zahlédli svého panovníka.

„Bůh ochraňuj krále Jindřicha!“ volali. „Pánbůh vás opatruj, Veličenstvo!“

Otec smekal klobouk, zdvořile se ukláněl vpravo vlevo a zešířila se usmíval.

Jak byl fascinující! Lidový tón mu nečinil nejmenší potíže, miloval lichocení. I Alžbětě se obdiv zamlouval a k nemalému pobavení všech přítomných začala brzy sama kynout. Toho dne se v ní zrodila touha být také tak uctívána, stát se osobností otcova formátu, vyhřívat se na výsluní lásky a uznání svého lidu. Nevadilo, že se v davu ozvalo i pár rušivých hlasů nějakých nespokojenců, kteří se odvážili pokřikovat na svého vládce nadávky – bylo jich málo a nezáleželo na nich, alespoň ne v Alžbětiných očích. Jindřich si jich nevšiml, a tak je přehlížela i ona, protože všude kolem bylo tolik jiných úžasných věcí, jimž se mohla obdivovat. Tolik vzrušení ještě nikdy nezažila.

Vedle nich jela královna. Seděla způsobně bokem v dámském sedle a odměřeně kynula davům. Jako dcera pouhého rytíře si velmi zakládala na své důstojnosti, jakou jí dodávalo postavení královny manželky, nicméně její vrozená skromnost bývala při podobných vystoupeních na veřejnosti spíše na závalu. I ona se ale vbrzku nakazila slavnostní náladou a čas od času se odvážila věnovat zástupům plachý úsměv.

Z druhé strany ujížděla po králově boku obkročmo lady Marie, skvělá a zkušená jezdkyň. Těšila se z radosti, jakou projevuje její malá sestřička, žasla nad tím, jak Alžběta intuitivně reaguje na jásání zástupů, a sama cítila hluboký vděk za to, že i jí se dostává tak nadšeného přijetí, když byla tak dlouho vykázána ode dvora. Jakkoli se tomu její svědomí vzpíralo, skutečnost, že se podrobila, jí přinášela i mnohé výhody – to si musela přiznat. V jednom okamžiku jí dokonce probleskla hlavou kacířská a zarážející myšlenka, že kdyby její matka otci tak sveřepě nevzdorovala, její vlastní život by byl možná mnohem šťastnější. Nicméně už v okamžiku, kdy jí to napadlo, tuto představu zděšeně zavrhla. Její zesnulá matka měla samozřejmě pravdu, naprostou pravdu, když tak neochvějně trvala na svých zásadách.

Alžběta nadšeně mávala lidskému hemžení po obou stranách cesty, a jak tak poskakovala v králově sedle nahoru a dolů, všimla si v jedné chvíli, že se její sestra mračí, ale ihned tomu přestala věnovat pozornost, neboť branou zvanou Temple Bar právě vjeli do londýnské City. Tady už na ně čekal starosta, hluboce se svému panovníkovi ukláněl a podával mu ceremoniální meč a klíče od města. Král se jich dotkl rukou v rukavici, pak starostovi i konšelům zdvořile pokynul a malý průvod pokračoval v cestě po Fleet Street a do mírného svahu na pahorek Ludgate, na jehož vrchu se přímo před nimi tyčila velkolepá gotická katedrála svatého Pavla s vysokými a štíhlými věžemi, které – jak se Alžbětě zdálo – musely sahat až do nebe. Alž-

běta na ten obrovský chrám zírala tak ohromeně, až zapoměla nadskakovat v sedle. Když ale za chvíli vcházela po boku lady Marie, která ji držela za ručičku, ve slavnostním průvodu za králem a královnou pod vysokým portálem dovnitř, chovala se už důstojně a způsobně jako dobře vychovaná urozená holčička.

V katedrále vládl chlad a hluboké přitímní i navzdory mnoha planoucím svícím, jež prozařovaly její chmurnou vážnost. V jejich svitu vystupovaly z šera kamenné klenby, majestátní náhrobky i pamětní desky. Alžběta se po celou dobu vánoční mše chvěla zčásti zimou a zčásti úzkostí z toho, že se ocitá na místě tak ponurém, a proto byla ráda, když bohoslužba skončila, královská družina vyšla do bledého poledního světla, zamávala všem shromážděným a nasedla opět na koně.

Teprve pak začala zábava. Místo aby se vrátili do Whitehallu, vedl je král kolem Bridewellského paláce k Temži, která byla celá schovaná pod silným přikrovem ledu. Alžběta vyjekla, když si uvědomila, že vlastně ujíždějí po zamrzlé řece, a zpočátku měla trošku strach, aby led nepraskl, ale její otec, sestra i královna se vesele smáli, fascinováni nezvyklostí té situace, a to jí brzy dodalo jistoty.

„Říkal jsem vám přece, že do Greenwiche pojedeme po řece!“ volal král. „Jak vidíte, ani počasí se mi neodvází odporovat!“

Sníh na říčních březích v zimním slunci jiskřil a vzduch byl průzračně jasný a ostrý. Jak tak ujížděli po zamrzlé Temži, konečky prstů i špičky nosů jim zčervenaly zimou, ale nikdo si nestěžoval. Jednou nebo dvakrát se některý z koní smekl či podklouzl, ale jakmile mu jezdec rázně přitáhl otěže, nabyl znovu rovnováhy. Když se to stalo Jindřichovu koni, Alžběta vypískla, ale otec jí k sobě jen ještě pevněji přitiskl, což jí připadalo vzrušující.

„Seď rovně, Bessy!“ nařizoval. „Nikdy se na koni nehrb. Bradu vzhůru! Hodná holčička!“

Alžběta narovnalá záda a pyšně pozvedla hlavu.

„Podívejte se na mě, Sire!“ zvolala a král se potěšeně rozesmál, když viděl, jakou má jeho dcerka kuráž.

Sem tam míjeli stánky, které si jejich majitelé na Temži postavili a u nichž si ti, kdo měli brusle a odhodlali se vyzkoušet své bruslařské umění, mohli koupit pečené kaštiny nebo svařené pivo na zahřátí. Král bodře mával bruslařům, kteří nemohli uvěřit vlastním očím, když zahlédli služebníky v královských livrejích a uvědomili si, na koho se dívají. Jakýsi muž se dokonce

pokusil uklonit, ale natáhl se jak dlouhý tak široký, což Alžbětu rozesmálo a Jindřichovi pobaveně zacukaly koutky.

„Ani můj šašek by to nesvedl lépe!“ zamumlal jí do ouška.

Až příliš brzy tato úžasná jízda skončila a oni dorazili do Greenwiche, kde stál na břehu řeky králův nejmilejší palác – místo, kde se narodil. Tady už vládl čilý ruch a shon a přípravy na dvanáctidenní vánoční svátky byly v plném proudu. Ve velké síni vesele praskalo v krbu obrovské vánoční poleno a celý palác byl vyzdoben břečťanem a větévkami vavřínu. Alžbětě lezly oči z důlků, když ji lady Bryanová vedla do dětských komnat, aby ji ustrojila k večerním zábavám. A vychovatelka zapochybovala, že se jí vzhledem ke všemu tomu vzrušení vůbec kdy podaří dostat dítě do postele.

„To byl ale nádherný den!“ zvolala Alžběta, zatleskala radostně ručkama a roztančila se po komnatě. „Už se nemůžu dočkat, až začnou oslavy.“

Lady Bryanová se potají usmála, v předstíraném zoufalství zavrtěla odevzdaně hlavou a položila na stůl talíř s rybou, chléb a jablko.

„Jste příliš rozrušena, dítě. Uklidněte se a snězte si večeři. Je velmi prostá, neboť na Štědrý večer držíme půst. Hodovat začneme teprve zítra.“

Samotné oslavy měly ale začít ještě téhož večera a Alžbětu, oděnou i tentokrát do teplého zimního šatu, konečně odvedli dolů do vnitřního nádvoří, kam už mezitím dorazili král s královnou a jejich dvořané se svými domácnostmi. Tam všichni za svitu pochodní sledovali družinu herců, kteří předváděli pantomimu o tom, jak svatý Jiří, patron Anglie, porazil v boji draka. Svatý Jiří byl vysoký a hezký mladík a na bílém koni se pěkně vyjímal, zatímco drak se žhavými uhlíky z ohřívadla v tlamě byl nanejvýš věrohodný. Hrůzyplně řval, až Alžběta strachy zabořila tvářičku do sukni své vychovatelky v přesvědčení, že si jde pro ni, ale pak zaslechla, jak se diváci povzbudivě smějí, a tak opět vzhledla a uviděla, jak svatý Jiří zabodává strašlivé příšeře kopí do hrudi. Nestvůra se převalila na záda, kopala všema čtyřma do vzduchu, legračně hekala a supěla a nakonec dojemně zdechla. Avšak nejkrásnější scénou ze všech, alespoň podle Alžběty, byl okamžik, kdy svatý Jiří osvobodil princeznu, poklekl před ní a políbil jí ruku. Princezna – Alžběta vůbec nepostřehla, že tu roli hraje mladíček – vypadala velmi krásně, měla rudé rty a zlaté vlasy a šat pokrytý zlatými flitry. Představení sklidilo bouřlivý potlesk a hned poté nastal všeobecný úprk ke kuchyňskému okénku, kde se podávalo občerstvení. Alžběta mezitím dostala svolení připojit se nakrátko ke králi a jeho družině v Jindřichově soukromé komnatě, kde slou-

žící k její radosti roznášeli kandované ovoce a kořeněné víno. Lady Bryanové se podařilo uložit Alžbětu do postele, teprve když bylo dítě přejedené všemožnými sladkostmi a umdlávalo únavou.

Dvanáct vánočních dnů uběhlo ve víru pobožností, hodokvasů a bujarého veselí. Ač byla Alžběta ještě maličká, uchvátily ji vzletné harmonie chlapeckého sboru při Královské kapli, zalapala po dechu, když na Jindřichův stůl přinášeli pečeného páva i s ocasnými pery, výskala smíchy nad ztřeštěnými kousky kejklířů a zatoužila připojit se k nádherně oděným pánům a dámám, kteří zvesela tančili za zpěvu tradičních vánočních koled. A dvanáctého večera byla bez sebe vzrušením, když král s královnou rozdávali dárky a ona pak směla zůstat v audienční síni a dívat se na tanec v maskách. Od královny dostala nádherný stříbrný pohárek s víčkem a šňůru perel na červené hedvábné stuze na zavazování. Ty perly byly tak krásné a dokonalé, že jakkoli už bylo pozdě, když se konečně odebrala do své komnaty, nedala jinak a lady Bryanová jí je musela uvázat kolem krku. A Alžběta se pak ještě hodnou chvíli producírovala před zrcadlem a kochala se tím, jak jí sluší.

„Do postele, děvče jedno rozmařilé!“ napomínala ji vychovatelka, ale Alžběta dál poskakovala po komnatě a jen se smála. Vpravdě si nevzpomínala, že by někdy v životě zažila tolik radosti, a přála si, aby to trvalo navěky, aby tu mohla zůstat – v tomhle velkolepém, okouzlujícím paláci plném lesku a světla – a nikdy se už nemusela vrátit na tichý Hatfield. Pokud by život vypadal pořád takhle, možná by i mohla začít zapomínat na svou matku a na tragédii, která ji potkala.

2. ~ 1537

„Probudte se, má paní Alžbětko, právě jsme dostali tu nejskvělejší zprávu!“ volala lady Bryanová, uchopila svou svěřenku za rameno a jemně jí zatřásla. Alžběta si protřela oči, pomalu je otevřela a uviděla svou vychovatelku, jak přímo září radostí.

„Anglie má prince!“ pokračovala lady Bryanová vzrušeně. „Královna Jana dala králi syna! Máte bratříčka, dítě! Bože, to je ale velký den pro Jeho královské Veličenstvo i pro nás všechny!“

„Bratříčka?“ opakovala Alžběta, teď už zcela probuzená. Konečně si bude mít s kým hrát. Tenhle nový bratříček by mohl přijet sem na Hatfield a bydlet tady...

„Jmenuje se Eduard,“ oznamovala lady Bryanová, „a narodil se přede dvěma dny, dvanáctého října, v předvečer svátku svatého Eduarda Vyznavače. Šťastný den! A my si teď, moje malá paničko, musíme pospíšet, protože nás bezodkladně volají ke dvoru. Král si přeje, abyste při křtu sehrála jistou úlohu...“

„Ach,“ zvolala Alžběta a rovnýma nohama vyskočila z postele. „A co mám dělat?“ zvolala nadšeně.

„Máte se zúčastnit slavnostního průvodu.“

„Je to důležitá role?“ zajímala se Alžběta.

„Velice důležitá, o tom jsem přesvědčena,“ ujistila ji pevným hlasem lady Bryanová a bezděky potlačila úsměv. „Teď se ale musíme rychle přichystat na cestu.“

A opět jednou seděly v nosítkách kodrcajících se po Velké severní silnici na jih. Od jejich poslední cesty na ony fantastické vánoční oslavy uplynulo už deset měsíců a Alžbětě to teď připadalo jako nějaký kouzelný sen. Život se rychle vrátil do zaběhnutých kolejí a její dny opět sestávaly z obvyklého koloběhu učení, jídel, procházek, projížděk a modliteb, jež pouze čas od času oživily listy a dárky od jejího otce a sestry.

Když se malý průvod blížil ke středu Londýna, bylo odevšad slyšet radostné vyzvánění. Zvonilo se snad ze všech městských kostelů. Z o něco větší dálky je vítaly salvy z děl londýnského Toweru. Lidé v ulicích se rojili po tisících, křepčili kolem hořících hranic, hodovali a všichni vespolek oslavovali příchod nového prince. Alžbětě se zdálo, jako by se z jeho narození radovala celá země, protože podél cesty, kterou ujížděli z Londýna do Hampton Courtu, se v každé víscce konala veselice, z oken vlály girlandy i malované kusy látek a všude lidé jásali.

„Chvála Bohu, už nám nehrozí válka!“ zaslechla Alžběta volat jakéhosi muže.

„Proč to říká?“ zajímala se.

„Protože král má teď syna, který po něm dosedne na trůn a jehož nástupnické právo nikdo nemůže zpochybnit,“ vysvětlovala lady Bryanová.

„Chcete říct, že ten princ bude jednou králem?“ otázala se Alžběta, která si začínala uvědomovat, že nový bratříček bude něčím víc než jen kamarádem na hraní.

„Až Bůh povolá vašeho královského otce k sobě, což se, doufejme, ještě dlouho nestane.“

„Budu se za to modlit,“ pravila nadšeně Alžběta.

„Musíme prosit Boha, aby nám zachoval i prince,“ připomněla lady Bryanová.

„Kdyby to neudělal,“ uvažovala nahlas Alžběta, „mohla bych být královnou já?“

„Ach ne, broučku, to byste nemohla,“ zarazila ji rychle vychovatelka. „Vy a vaše sestra jste z nástupnictví vyloučeny. A i kdyby ne, ženy říším ani lidem nevládnou. Něco takového by bylo nepřírozené.“

„Mohla bych se to naučit,“ namítla energicky Alžběta. „Moc ráda bych seděla na trůně a poroučela.“

„To je nápad!“ zasmála se lady Bryanová, protože si velmi dobře dovedla představit, jak Alžběta dělá právě to. „Teď ale máme prince, a dá-li Bůh, přijdou další. Nepochybuji, že král vám v pravý čas najde hodného manžela a vy se stanete bohabojnou ženou a matkou. S vládou v nějakých královstvích si pak nebudete muset lámat hlavu!“

Alžběta se usklíbala. Měla za to, že být královnou by bylo mnohem zábavnější.

V Hampton Courtu ji ihned odvedli do audienční síně, aby mohla složit poklonu otci. Komnata byla plná dvořanů a vyslanců a všichni toužili králi poblahopřát. Uprostřed té tlačenice stál Jindřich, celý zářil a srdečně plácal gratulanty po zádech.

„Vítej, má drahá Alžbětko!“ zvolal, když zpozoroval svou čtyřletou dcerku, a k její největší radosti ji zvedl vysoko do vzduchu. „Bůh ti žehnej, dítě!“

„Mohla bych vidět prince, Sire?“ zaprosila.

„Uvidíš ho, třeba hned teď, ale musíš být úplně zticha. Omluvíte nás, dámy a pánové? Za okamžik jsme zpátky. Musím tuhle mladou dámu představit jejímu bratrovi.“

Vysoký, rozložitý a ve svém rudém sametovém šatu a drahých kožešinách doslova majestátní vedl Jindřich Alžbětu s bodrým úsměvem na rtech soukromými královskými komnatami k tajným dveřím do královniny ložnice. Když se v nich objevil, přítomné dámy se hned přestaly věnovat svým povinnostem, jedna po druhé před ním udělaly pukrle a zmizely ve zšeřelých koutech.

V komnatě vládlo hluboké přitnutí, protože okna zakrývaly tapiserie, a bylo tam až nepříjemně dusno a teplo, neboť oheň v krbu hlasitě praskal a hořel vysokým plamenem. Alžběta uviděla královnu Janu, jak sedí pod nebesy s vyšitým anglickým státním znakem, pohodlně opřená o jemné bílé polštáře. Právě zobala nějaké kandované ovoce, ale když uviděla příchozí, rychle odložila misku, otřela si prsty do ubrousku a usmála se. Vypadá unaveně, napadlo Alžbětu. A je ještě bělejší než o Vánocích!

„To je ale příjemné překvapení, Sire!“ zvolala Jana. „A malá paní Alžbětka!“

„Jsem šťastná, že má Vaše Milost prince,“ řekla Alžběta, která si hned vzpomněla na radu lady Bryanové, co má říkat. Královna se opět usmála. Pod očima měla tmavé kruhy a bělma očí lehce podlitá krví.

„Alžběta zatoužila pozdravit svého novorozeného bratříčka,“ vysvětloval král, uchopil královninu ruku a políbil ji. V očích se mu zaleskly slzy vděku. Alžběta zabloudila zrakem od otce a nevlastní matky k těžké zlaté kolébce vedle lože, z níž se ozývalo legrační, tichounké pochrupování.

„To je Eduard,“ zářil její otec. „Princ Eduard.“

Alžběta hleděla do kolébky na maličký lidský uzlíček pevně zavinutý do nádherné, šarlatově rudé látky. Byl sešněrovaný tak důkladně, že z něj viděla pouze droboučké, pomačkaný obličejík s růžovou pusinkou a špičatou bradíčkou. Byl tak sladký a roztomilý, tenhle nový bratříček, že vroucně zatoužila, aby co nejrychleji vyrostl a ona si s ním mohla hrát.

„Smím si ho pochovat, Sire?“ zeptala se otce.

„Teď ne, musíš ho nechat spát,“ odpověděl Jindřich. Alžběta se osmělila a lehounce pohládila dítě po tvářičce – byla hebká jako samet.

„Je tak krásný!“ zašeptala.

„To je,“ souhlasil král pyšně a otřel si usazené oči. „Je to ten nejkrásnější hoch na světě.“ Královna se spokojeně usmívala. Teď, když splnila svou povinnost, mohla být na sebe pyšná a zároveň se jí nesmírně ulevilo. Už nikdy ji nebudou pronásledovat noční můry, že ji král zapudí kvůli jiné, anebo ještě něco horšího. Věděla, že teď je její pozice neotřesitelná – je matkou budoucího krále a královnou, jež triumfovala tam, kde obě její předchůdkyně neuspěly. Už se nemohla dočkat, až vyjde ze soukromí své komnaty a začne si užívat potlesku a uznání veřejnosti.

I Marie už maličkého prince viděla a náležitými slovy poblahopřála šťastným rodičům k jeho narození, ale když později ve své komnatě osaměla

a naslouchala křiku a povyku, jež provázely horečné přípravy ke křtu, bylo jí najednou do pláče. Příchod nevlastního bratra definitivně pohřbil její tajně hýčkané, byť málo pravděpodobné naděje, že jednou dosedne po svém otci na trůn.

Od nynějška už budu po celý život jen lady Marie, pomyslela si. Já, která jsem bývala vznešenou princeznou, jsem teď bezvýznamnou panchartkou bez jakýchkoli vyhlídek na cokoli. Co teď mohu čekat od budoucnosti?

Vstala, bezmyšlenkovitě přešla k oknu a zahleděla se na radostný mumraj venku. Který urozený muž jí teď bude chtít, když je vyděděná a zbavená titulu i postavení? Manžel a děti, po nichž vždycky tolik toužila, jí budou zjevně navždy upření. Jistě, král se již několikrát holedbal, že ji zasnoubí s nějakým princem či vévodou, ale z jeho slibů pokaždé sešlo a pravděpodobně z nich ani nikdy nic nebude.

Vzchopila se. Člověk musí být vděčný za jakoukoli útěchu, kterou mu Bůh poskytne, řekla si přísně. Vždyť ona se teď může znovu vyhřívat na výslední otcovy lásky, v nevlastní matce má dobrou přítelkyni a smí dokonce i pečovat o dítě – svou malou sestřičku, nejbystřejší a nejzábavnější stvoření, jaké si jen člověk může přát. A teď je tu navíc i tohle nové miminko, které může milovat. Musí se spokojit s dary, které jí Bůh seslal, a nechtít víc.

Večer pokročil a vzduch byl lezavě chladný. Palác osvětlovaly stovky loučí vsazených do držáků na zdech. Na vnějším nádvoří se v hojném počtu scházeli lidé, z nichž každý měl při princově křtu přesně stanovenou roli, buď jako člen slavnostního průvodu, anebo při samotném obřadu. Byli tu zástupci rytířstva a nižší šlechty, komorníci i členové královských domácností, biskupové, opati, kněží a chóristé z Královské kaple, členové Tajné rady, vyslanci z cizích zemí i hlučící zástup urozených pánů a dam – všichni oděni v nádherných hávech a ověšení šperky.

Lady Bryanová se prodírala davem a za ručičku pevně držela Alžbětu. Hledala královnina bratra Edwarda Seymoura, hraběte z Hertfordu. Ten měl dívku v průvodu vést.

Alžběta měla očka doširoka otevřená úžasem a hltala vše, co se kolem ní odehrávalo. Dobře věděla, že má na sobě své nejlepší šatečky z oranžového saténu. Byly jí už sice trochu těsné v těle i v ramenou a lady Bryanová jí je musela o celý lem popustit, ale se světle zeleným spodním rouchem a francouzským čepcem téže barvy vypadaly moc pěkně, alespoň si to Alžběta

myslela, a navíc v nich pěkně vynikly její rusé vlásky. Nesla se jako pravá princeznička, bradu vzhůru a záda vzpřímená, cupitala za svou vychovatelkou a kynula přítomným dvořanům vpravo vlevo přesně tak, jak to viděla u svého královského otce. Nemálo z nich se usmívalo a na oplátku se jí ukláněli.

Lord Hertford vypadal naprosto velkolepě, což byl častý případ mnohých čerstvě povýšených pánů. Alžbětě se vzletně uklonil a složitě přitom zamával bohatě opeřeným kloboukem. Vedle něj stála jedna z královniných dvorních dam a v rukou uctivě svírala maličký, bohatě vyšíváný a vzorně složený dětský obleček a zlatou fiólu.

„Tohle ponese do Královské kaple, paní Alžbětko,“ vysvětloval hrabě. „Je to princův křestní obleček a nádobka s olejem k jeho pomazání. Myslíte, že to zvládnete?“

„Ano, pane,“ odpověděla vážně Alžběta, která si uvědomovala, jak je ten úkol důležitý.

Dvorní dáma opatrně rozprostřela obleček na Alžbětiny natažené paže a nahoru položila fiólu.

„To dítě nemá volnou ruku, aby si mohlo přidržovat vlečku,“ upozornila věčně lady Bryanová.

„Pak je tedy ponesu,“ prohlásil Edward Seymour, sehnul se a vzal nadšenou Alžbětu do náruče. Poté s ní vykročil k čekajícímu hloučku hodnostářů a zaujal své místo mezi peery. Alžběta pyšně držela své vzácné břímě.

„Už přinášejí Jeho Výsost prince,“ zvolal kdosi a vřava pomalu utichala. Alžběta otočila hlavičku a spatřila královské dítě v náruči markýzy z Exeteru, jež přicházela pod zlatým baldachýnem, který nesli čtyři urození páni. Dlouhou vlečku princova sametového pláštěku přidržovala jeho chůva, paní Pennová. Za ní kráčela lady Marie, provázená početnou skupinou dam. Když se malý průvod přiblížil, všichni přítomní poklekli, poté vstali a zaujali svá místa v průvodu, který vešel do paláce.

Alžběta, kterou lord Hertford nesl na ruce bezprostředně před maličkým princem, si připadala neobyčejně důležitá a svou roli sehrála skvěle i v kapli, kde lehce pomačkaný obleček odnesla paní Pennové a fiólu předala canterburskému arcibiskupovi, oděnému do skvostného ornátu. Když se dlouhý obřad chýlil ke konci a zpívalo se slavnostní *Te Deum*, bylo už dobře po půlnoci a ona sváděla předem ztracený boj se spánkem. Po obřadu průvod zamířil do královniných pokojů, kde na svého čerstvě pokřtěného potomka čekali jeho královští rodiče. Tehdy vzala lady Marie svou ospalou sestřičku

za ruku a držela ji na nohou, dokud ji nepředala zpět lady Bryanové. Poslední, co si Alžběta z toho nádherného večera pamatovala, než se jí začala klížit očka, byl otec, jak stojí nad kolébkou, kolébá jejího spícího bratříčka a pláče přitom radostí.

Toho večera královna Jana na svém nádherném loži přímo zářila a s velkou radostí přijímala hosty. Alžbětu proto ohromilo, když se dva dny nato doslechla, že je nemocná.

„Její Veličenstvo má horečku,“ oznámila jí lady Bryanová. „V paláci se šušká, že prý jedla příliš často příliš těžká jídla.“

Úzkostný výraz ve tváři její vychovatelky Alžbětu vylekal. Neuniklo jí ani to, že u dvora vládne zlověstně stísněná atmosféra. Lidé rozmlovali tlumenými hlasy a nikdo se už neradoval. To ji vyděsilo. Měla královnu Janu ze srdce ráda, protože na ni byla hodná, a také protože věděla, že ji otec velmi miluje. Modlila se tedy k Bohu, aby její nevlastní matce seslal brzkou úlevu.

Jednoho večera o několik dnů později však za ní přišla její sestra Marie.

„Královna a naše dobrá matka je na tom velice bídne,“ pronesla smutně. „Jsou u ní její zpovědník a náš královský otec.“ Alžběta poklesla na duchu. Bála se o královnu za otce, za sebe i za to maličké robátko v těžké zlaté kolébce. Copak má další královské dítě přijít o matku?

„Zemře?“ zašeptala.

„Modleme se, aby se tak nestalo,“ odpověděla Marie a vzala Alžbětu kolem ramen. „Musíme prosit Boha, aby ji ušetřil.“

Alžběta beze slova zamířila ke klekátku a svezla se na kolena.

„Poprosím ho hned teď,“ řekla, zavřela oči, sepjala ručky a začala se vroucně modlit.

Marie za jejími zády si přitiskla dlaň na tvář. „Bože, ten zub mi ale dává zabrat!“ zaúpěla tiše.

„Hřebíček, paní, ten vám určitě pomůže,“ radila jí lady Bryanová.

„Už jsem ho zkoušela,“ zavrtěla hlavou očividně usouzená Marie. „Nic nezabírá. Nezbyvá než to vydržet. Jak říkávala moje zesnulá matka, do království nebeského jinak než skrze protivensství nevejdem.“

„Od bolesti dovede ulevit i horký kámen zabalený do kusu flanelu, když si ho přiložíte na postižené místo,“ nedala se odbýt lady Bryanová. Pak vstala a rázně se otočila na svou chovanku. „Pokud jde o vás, má paní Alžbětko, je nejvyšší čas jít na kutě. Jen co se domodlíte, pomohu vám s převlékáním.“

Alžbětu probudilo tiché štkaní. Vyklouzla z postele a přehodila si přes sebe župánek. Pomalu se rozednívalo. Se zatajeným dechem tiše otevřela dveře do předpokoje. Nikdo tam nebyl. Pláč podle všeho přicházel zpoza vedlejších dveří. Alžběta vzala za kliku.

Lady Marie s lady Bryanovou, obě již zcela oblečené, ihned vyskočily. Alžběta hleděla z jedné uslzené tváře na druhou a okamžitě uhodla, že se stalo něco hrozného. Marie k ní rychle přistoupila.

„Sestřičko, přijímáme-li od Boha věci dobré, musíme přestat i rány osudu, jež na nás sesílá,“ pravila a přitiskla Alžbětu k sobě. „Běda, vzal nám naši dobrou královnu.“

„Jistě se odebrala rovnou do nebe, dítě, protože vykonala mnoho dobrého,“ ujišťovala Alžbětu lady Bryanová a otírala si oči kapesníčkem.

Alžběta mlčela. Když zemřela její matka, nedokázala se ovládnout. Zoufalství, které se jí tehdy zmocnilo, bylo tak hluboké, až zapochybovala, že by jí ještě někdy mohlo něco tak bolestně ranit. Proto se teď snažila neplakat. Je přece už velká holčička, a tak musí přijmout boží vůli bez ohledu na to, jak je to pro ni těžké.

„Královna měla dobrý konec. Zemřela ve spánku a ještě předtím stačila přijmout poslední pomazání,“ pokračovala Marie. „Alespoň to nám budíž útěchou.“

„Je mi líto, že umřela,“ zašeptala Alžběta. „Byla na mě moc hodná. Bude mi chybět.“ Do očí se jí draly slzy, ale ona byla odhodlaná se jim nepoddát.

„Všem nám bude chybět,“ ujistila ji Marie. „Obzvlášť našemu nebohému otci.“

„Kde je?“ zeptala se Alžběta. Náhle zatoužila po bezpečí jeho silných paží, po jeho rázném vystupování, po jeho povzbudivé sebejistotě.

„Odjel,“ řekla odevzdaně Marie. „Ještě před svítáním vyrazil do Windsoru. Nikoho si nepřeje vidět. Chce být se svým žalem sám.“

Alžběta si náhle připadala dvojnásob opuštěná. V krátké době ztratila hned dvě matky a otec odjel, aniž se jí vůbec pokusil utěšit.

Alžběta, pevně svírající Mariinu ruku, vstoupila do Královské kaple. Před nimi, na katafalku zahaleném černou látkou, leželo nehybné tělo královny Jany v ceremoniálním šatu, s korunou na hlavě, s královskými šperky na hrdle i na hrudi, s rukama složenými na prsou a očima navěky zavřenými.

Sestry měly na sobě prostá černá smuteční roucha a bílé čepce.

„Bílé čepce znamenají, že královna zemřela při porodu,“ vysvětlovala Marie.

Při smuteční mši klečely vedle sebe, a když kněz i chóristé odešli, přistoupily společně ke katafalku. Z královnina těla, které tu leželo už tři dny, vystupovala slabá vůně vzácných koření maskující cosi méně příjemného, a když Alžběta, již sestra vyzvedla, políbila bílé čelo mrtvé, shledala, že je stejně chladné jako mramor, který připomínalo. Přesto Jana Seymourová vypadala, jako by jen sladce spala. Kéž by se probudila, pomyslela si smutně Alžběta, to by pak byl každý zase šťastný a král by se jistě vrátil. Dobře však věděla, že se královna už nikdy neprobudí, že její duše odešla a že ji nějakým záhadným způsobem zabil malý princ.

Vyděšená nasládlým pachem smrti si pojednou s hrůzou uvědomila, že ve světě číhá mnohem více nebezpečí, než si kdy vůbec dokázala představit. V úzkosti zabořila hlavu do dlaní, aby nemusela hledět do té bílé, voskově nehybné tváře, a v hlubokém tichu kaple se usilovně snažila pohroužit se do modlitby.

„Jak se daří králi?“ obrátila se lady Bryanová na sira Johna Sheltona, který právě vstoupil do dveří, prošel komnatou a zastavil se u krbu, v němž hlasitě praskal oheň. Byl už listopad a sir John se právě vrátil z Windsoru, odkud odjel, hned jak královnu uložili k věčnému spánku do hrobky v zámecké kapli. Alžběta ležela na bříšku kousek od ohně a předstírala, že se učí písma z tabulky.

„Obávám se, že je pořád ještě zkroušený,“ odpověděl sir John, „i když se říká, že už se odhodlal nést svou ztrátu trpělivě. Proslýchá se také, že se rozhodl...“ Zde se sir John zarazil, sklonil se a něco vychovatelce pošeptal do ucha. Alžběta, která se ze všech sil snažila pochytit, co říká, zaslechla pouze slova „po čtvrté“.

„A to královna ještě ani nevychladla v hrobě!“ zvolala lady Bryanová. Ona ale *byla* studená, dokonce velmi studená, a to ještě předtím, než ji tam uložili, pomyslela si Alžběta, která si se zachvěním vzpomněla na to bílé, mramorově chladné tělo.

„Pan tajemník Cromwell tvrdí, že králi pomohla překonat smutek láska k jeho poddaným,“ pokračoval sir John. „Proto mu prý otázka nástupnictví nedává spát ani teď. Jediné, co v tomto království stojí mezi stabilitou a chaosem, je totiž život malého prince a sama nepochybně víte, kolik dětí